

T.C.
A. .H.M.
3. Daire

Esas No: 2002/33401
Karar No: 2009/
Karar Tarihi: 09.06.2009

OPUZ - TÜRK YE DAVASI

(A HS m. 2, 3, 5, 6, 8, 13, 14, 19, 29, 34, 35, 36, 41, 44) (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme m. 1, 2, 3, 5, 10) (765 S. K. m. 59, 188, 191, 449, 456, 457, 460) (4320 S. K. m. 1, 2) (Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik m. 1) (KENAR - TÜRK YE DAVASI) (AYTEK N - TÜRK YE DAVASI) (EMSE ÖNEN - TÜRK YE DAVASI) (E. VE D ERLER - B RLE K KRALLIK DAVASI) (CALVELL VE C GL O - TALYA DAVASI) (PAUL VE AUDREY EDWARDS - B RLE K KRALLIK) (YA A - TÜRK YE DAVASI) (ÇAKICI - TÜRK YE DAVASI) (AV AR - TÜRK YE DAVASI) (DEM R VE BAYKARA - TÜRK YE DAVASI) (AL VE AY E DURAN - TÜRK YE DAVASI) (HUGH JORDAN - B RLE K KRALLIK DAVASI) (AKTA - TÜRK YE DAVASI) (SALMAN - TÜRK YE DAVASI) (AKSOY - TÜRK YE DAVASI)

(Ba vuru No. 33401/02)

STRAZBURG

9 Haziran 2009

USUL

1. Bu dava, Nahide Opuz (ba vuran) adlı T.C. vatandaşı tarafından Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, 15 Temmuz 2002 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmenin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - A HS) 34. maddesi uyarınca yapılan 33401/02 numaralı ba vuru sonucu görülmektedir.
2. Ba vuran Diyarbakır Barosu avukatlarından M. Be ta tarafından temsil edilmektedir. Türk Hükümeti kendi Ajansı ile temsil edilmiştir.
3. Ba vuran, özellikle, Devlet makamlarının kendisini ve annesini aile içi şiddetten koruyamadığını, bunun annesinin ölümü ve kendisinin de kötü muameleyle sonuçlandırıldığını iddia etmiştir.
4. A HM, 28 Kasım 2006 tarihinde ba vuruyu Hükümete bildirmeye karar vermiştir. A HSnin 29/3 maddesinin hükümleri kapsamında, ba vurunun esaslarını kabuledilebilirliyle beraber incelemeye karar vermiştir.
5. Davaya üçüncü taraf olarak müdahil olmasına izin verilen Interights - İnsan Haklarının Hukuki Korunması için Uluslararası Merkez görüşlerini sunmuştur (A HSnin 36/2 maddesi ile Mahkeme ç Tüzü ünün 44/2 maddesi). Hükümet bu yorumları yanıtlamıştır (Madde 44/5).
6. Davanın kabuledilebilirliyle esasına ilişkin duruma 7 Ekim 2008 tarihinde Strazburgdaki İnsan Hakları Binasında açık olarak yapılmıştır (Mahkeme ç Tüzü ünün 59/3 maddesi).

16. 2. Sulh Ceza Mahkemesi 16 Nisan 1996 tarihinde H.O.nun tutuksuz yargılanma talebini reddetmi , tutuklu yargılanmasının devamına karar vermi tir.

17. 14 Mayıs 1996 tarihli duru mada, ba vuran ikayetini yinelemi tir. Cumhuriyet Savcısı, suçun niteli ini ve ba vuranın sa lı ına kavu tu unu gözönünde bulundurarak H.O.nun tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmasını talep etmi tir. Sonuç olarak, mahkeme H.O.yu serbest bırakmı tır.

18. Ba vuran 13 Haziran 1996 tarihli duru mada, ikayetini geri çekmi , kocasıyla barı tı ını ifade etmi tir.

19. Söz konusu suç Türk Ceza Kanununun 456/4 maddesi kapsamına girdi i, yani davanın devam edebilmesi için ba vuranın ikayetinin gerekli oldu undan, ba vuranın ikayetinden vazgeçmesi nedeniyle 18 Temmuz 1996 tarihinde dava dü mü tür.

3. H.O.nun ba vuran ve annesine üçüncü saldırısı

20. 5 ubat 1998 tarihinde, ba vuran, annesi, kız karde i ve H.O. arasında kavga çıkmı , kavga sırasında H.O. e ine bıçak çekmi tir. Çıkan kavgada H.O., ba vuran ve annesi yaralanmı lardır. H.O.ye 7, ba vurana 3 ve annesine 5 gün i göremezlik raporu verilmi tir.

21. Cumhuriyet Savcısı 6 Mart 1998 tarihinde bu olayla ilgili kimse hakkında dava açmamaya karar vermi tir. Bıçakla yaralama olayıyla ba lantılı olarak H.O.ya dava açmak için yeterli delil olmadı ı, müessir fiil ve mala zarar verme gibi di er suçların da hukuk davasının konusu olabilece i sonucuna varmı tır. Dolayısıyla davayı sürdürmekte kamu yararı bulunmamaktadır.

22. Ba vuran annesinin yanına ta ınmı tır..

4. H.O.nun ba vuran ve annesine dördüncü saldırısı: bo anma davasının açılmasına sürükleyen tehdit ve (araçla) saldırılar

23. H.O. 4 Mart 1998 tarihinde, ba vuranla annesine arabayla çarpımı tır. Ba vuranın annesi hayati tehlike olu turacak ekilde a ır yaralanmı tır. H.O. karakolda olayın kaza oldu unu ifade etmi tir. Ba vuran ve annesini yalnızca gitmek istedikleri yere götürmek istemi , ba vuranla annesi ise reddedip yürümeye devam etmi lerdir. Ardından kendilerini arabanın önüne atmı lardır. Ba vuranın annesi H.O.nun kendilerine araca binmelerini, bunu reddetmeleri halinde onları öldürece ini söyledi ini iddia etmi tir. Ba vuran ile annesi araca binmek istemedikleri için ko arak kaçmaya ba lamı lar, H.O., ba vurana aracıyla çarpıp yere dü ürmü tür. Ba vuranın annesi kızını kaldırmaya çalı ırken, H.O. geri dönüp bu kez aracı ba vuranın annesine do ru sürmü tür. Ba vuranın annesinin bilinci hastanede açılmı tır. Ba vuran, polise verdi i ifadesinde, annesinin ifadelerini do rulamı , e inin, aracıyla, onları öldürmeye çalı tı ını iddia etmi tir.

24. 5 Mart 1998 tarihinde Diyarbakır Sulh Ceza Mahkemesi hakimi H.O.nun tutuklanmasına karar vermi tir.

25. Cumhuriyet Savcısı 19 Mart 1998 tarihinde H.O. hakkında Diyarbakır 3. Asliye Ceza Mahkemesinde ölümle tehdit ve a ır müessir fiil i lemek suçlarından kamu davası açmı tır. Aynı gün Adli Tıp Kurumu ba vuranın dizinde sıyrıklar kaydeden raporu sunmu tur. Rapor ba vuranın be gün i göremeyecek ekilde yaralandı ını tespit etmi tir.

26. Ba vuran 20 Mart 1998 tarihinde iddetli geçimsizlik nedeniyle H.O.ya bo anma

davası açmış tır. E inin, bir koca ve baba olarak sorumluluklarından kaçtığını iddia etmiş tır. Tıbbi raporlarla da kanıtlandı. Üzere, kendisine kötü davrandığını öne sürmüştür. Ayrıca e inin eve ba ka kadınlar getirdiğini iddia etmiş tır. Ba vuran e inin tehdit ve baskıları sonucunda bo anma davasından daha sonra vazgeçtiğini belirtmiş tır.

27. Ba vuran ve annesi 2 Nisan 1998 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Ba savcılığı na dilekçe vermiş, H.O. ve babasının ölüm tehditlerine karşı koruma talep etmiş lerdir.

28. Polis memurları 2 ve 3 Nisan 1998 tarihlerinde ba vuran, annesi, erkek karde i ve erkek karde inin e i ile H.O. ve babasının ifadelerini almış tır. Ba vuran ve annesi, H.O.nun araçla kendilerini öldürmeye çalıştığını, ba vuranın kendisine dönmemesi halinde onları öldürmekle tehdit ettiğini ifade etmiş lerdir. Ba vuranın bo anma davası açtığını ve H.O. ile ya amak üzere geri dönmek istemediğini kaydetmiş lerdir. Ba vuranın erkek karde i ve e i, annesinin, ba vurana, e ine dönmemesi yolunda telkinlerde bulunduğunu, H.O. ile babasının tehditlerinden haberdar olmadıklarını iddia etmiş lerdir. H.O. ise tek niyetinin ailesini biraraya getirmek olduğunu, fakat kayınvalidesinin bunu engellediğini belirtmiş tır. Ayrıca ba vuranın erkek karde iyle aile büyüklerinden yardım istediğini, fakat bunun fayda etmediğini öne sürmüştür. Ba vuranı veyahut annesini hiç tehdit etmediğini, iddialarının iftira niteliinde olduğunu ileri sürmüştür. H.O.nun babası ise ba vuranın annesinin, kızının H.O.dan bo anıp ba ka biriyle evlenmesini istediğini öne sürmüştür.

29. Diyarbakır Emniyet Müdürlü ü Asayiş übe Müdürü, 3 Nisan 1998 tarihli bir raporla, Cumhuriyet Ba savcılığı na, ba vuran ve annesinin iddialarına ilişkin soru turmanın akıbetiyle ilgili bilgi vermiş tır. Ba vuranın annesiyle ya amak üzere e ini terkettiğini bildirmiş tır. H.O.nun e inin geri dönmesi yönünde defalarca yinelediği talepleri ba vuranın annesi tarafından geri çevrilmiş tır. Ba vuranın annesi H.O.ya hakaret etmiş ve H.O.nun kendisini ölümle tehdit ettiğini iddiasında bulunmuş tur. H.O. kayınvalidesinin üzerine araç sürmek suçundan cezaevinde 25 gün geçirmiş, serbest bırakılmasının ardından e ini eve dönmesi için ikna etmek üzere araya araçlar sokmuş tur. Ancak kayınvalidesi ba vuranın H.O.ya dönmesine izin vermemiş tır. Her iki taraf da birbirlerine tehditler savurmuş tur. Ayrıca, ba vuranın annesi, eski kocasından öç almak için kızını H.O.dan ayırmak istemiş, sürekli iftira niteliinde iddialarda bulunmuş ve güvenlik güçlerinin zamanını boşa harcamış tır.

30. Diyarbakır Cumhuriyet Ba savcısı 14 Nisan 1998 tarihinde H.O. ve babası aleyhinde dava açmış, bu ki ileri Türk Ceza Kanununun 188/1 maddesine muhalefeten ba vuran ve annesini ölümle tehdit etmekle suçlamış tır.

31. Diyarbakır Asliye Ceza Mahkemesi 30 Nisan 1998 tarihinde, H.O.yu tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakmış tır. Ayrıca Diyarbakır A ır Ceza Mahkemesi lehine görevsizlik kararı vermiş tır.

32. A ır ceza mahkemesi 11 Mayıs 1998 tarihinde suçu cinayete teebbüs olarak nitelendirmiş tır. H.O. 9 Temmuz 1998 tarihli duru mada, olayın kaza olduğunu, araç kapısının açık olduğunu ve aracı hareket ettirdiğinde kapının kazaen mü tekilere çarptığını yinelemiştir. Ba vuran ve annesi H.O.nun ifadesini teyit etmiş, davayı sürdürmek istemediklerini ifade etmiş lerdir.

33. Diyarbakır A ır Ceza Mahkemesi 23 Haziran 1998 tarihinde H.O. ve babasını ölüm tehdidinde bulunma suçlarından delil yetersizliği nedeniyle beraat ettirmiş tır. Mahkeme sanığın iddialarını reddettiğini ve mü tekilerin ikayetlerini geri çektiklerini kaydetmiş tır. Ba vuran yeniden H.O. ile ya amaya başlamış tır.

34. Ba vuranın annesi 9 Temmuz 1998 tarihinde yeniden muayene edilmiş tır. Raporda yaralarının hayati tehlike oluşturmadağı belirtilmiş, ancak 25 gün i göremeyecek şekilde yaralandığı kaydedilmiş tır.

35. 8 Ekim 1998 tarihli duru mada ba vuran ve annesi ikayetlerini geri çekmi lerdir. Aracın kapısının açık oldu unu ve H.O.nun kendilerine kazaen çarptı nı ifade etmi lerdir. H.O. ile ilgili ikayetleri soruldu unda ba vuran ve annesi H.O. ile münaka a ettiklerini ve kızgınlıkla bu iddialarda bulduklarını ifade etmi lerdir.

36. Diyarbakır A ır Ceza Mahkemesi 17 Kasım 1998 tarihinde ba vurana kar ı i lenen suçla ilgili olarak ba vuranın ikayetini geri çekmesi nedeniyle davanın dü ürülmesine karar vermi tir. Öte yandan, ba vuranın annesinin de ikayetinden vazgeçmesine kar ın, yaralanmanın ciddiyeti nedeniyle H.O.nun yine de bu suçtan hüküm giymesi gerekti ine karar vermi tir. Akabinde mahkeme H.O.yu üç ay hapis ve para cezasına çarptırmı , hapis cezası daha sonra para cezasına çevrilmi tir.

5. H.O.nun ba vurana a ır müessir fiile yol açan be inci saldırısı

37. Ba vuran 29 Ekim 2001 tarihinde annesini ziyarete gitmi tir. O gün izleyen saatlerde H.O. telefonla aramı , ba vurandan geri dönmesini istemi tir. E inin kendisine yine iddet uygulayaca ından endi e eden ba vuran annesine bu adam beni parçalayacak demi tir. Ba vuranın annesi ba vuranı teskin ederek çocukları ile beraber eve göndermi tir. Aradan on dakika geçtikten sonra çocuklardan biri geri gelip babasının annesini bıçakla öldürdü ünü söylemi tir. Bunun üzerine ba vuranın annesi ko arak kızının evine gitmi , kanlar içinde yatan kızını kom ularının yardımıyla Diyarbakır Devlet Hastanesine götürmü tür. Ba vuranın durumu ciddiyetini korudu undan, buradan, daha donanımlı olan Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesine sevk edilmi tir. Ba vurana ili kin düzenlenen raporda, vücudunun çe itli yerlerinde yedi bıçak darbesi bulundu u, ancak hayati tehlike bulunmadı ı kaydedilmi tir.

38. H.O. aynı gün 23.30 sularında karakola gidip teslim olmu tur. Polis olayda kullandı ı bıça a el koymu tur. H.O. 18:00 sularında eve geldi inde e i ve çocuklarının hala evde olmadıklarını ileri sürmü tür. E ini telefonla aramı , eve dönmelerini istemi tir. Geri döndüklerinde, ba vurana, Ne diye dı arıda dola ıyorsun? Niye bana yemek yapmadın? diye sormu tur. Ba vuran biz annemlerde yedik demi ve e ine bir tabak meyve getirmi tir. Münaka a etmeye devam etmi lerdir. H.O. e ine Niye annene bu kadar sık gidiyorsun? O kadar gitme, evde kal, çocuklara bak demi tir. Münaka a iddetlenmi tir. Bir süre sonra ba vuran e ine çatalla saldırmı tir. Kavga etmeye ba lamı lar, H.O. kontrolünü kaybetmi , meyve bıça nı alıp e ine saplama tır; kaç kere sapladı nı hatırlamamaktadır. Karısının kendisinden iri oldu unu, dolayısıyla kendisine saldırdı ında kar ılıklı vermek zorunda kaldı nı iddia etmi tir. H.O. e inin kötü bir insan olmadı nı, iki yıl öncesine kadar beraber huzur içinde ya adıklarını eklemi tir. Ancak ba vuranın annesi evliliklerine müdahale etmeye ba layınca, kavga etmeye ba lamı lar. Yaptı ından pi man oldu unu ifade etmi tir. H.O. ifadesi alındıktan sonra serbest bırakılmı tir.

39. Ba vuranın annesinin avukatı, 31 Ekim 2001 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Savcılı ına verdi i dilekçede, ba vuranın annesinin, kendisine, H.O.nun be yıl önce kızını çok kötü biçimde dövdü ünü, bu olayın ardından yakalanıp tutuklandı nı ifade etti ini belirtmi tir. Ancak ilk duru mada serbest bırakılmı tır. Avukat, müvekkili ile ba vuranın ikayetlerini, H.O.nun sürekli ölüm tehditleri ve baskılarından ötürü geri çekmek zorunda kaldıklarını ileri sürmü tür. Ayrıca H.O.nun kadın satıcısı oldu una ili kin rivayetler bulundu unu ifade etmi tir. Son olarak, 4 Mart 1998 tarihli olaya atıfta bulunarak, böyle ciddi bir olayın ardından, H.O.nun serbest bırakılmasının manevi olarak zarar verdi ini savunarak, tutuklu yargılanmasını talep etmi tir.

40. Ba vuranın avukatı 2 Kasım 2001 tarihinde, Cumhuriyet Ba savcılı ına dilekçe verip, Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinin yaralanmaların ahsın hayatını tehlikeye sokar nitelikte olmadı nı ifade eden raporuna itirazda bulunmu tur. Avukat ba vuranın yeniden muayene edilmesini talep etmi tir.

41. Ba vuran 9 Kasım 2001 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Ba savcılı ına dilekçe vererek, H.O.yla ya adı ı münaka anın ardından defalarca bıçaklandı ndan ikayetçi olmu tur. Cumhuriyet Savcısından yeniden muayene edilmek üzere kendisini Adli Tıp Kurumuna göndermesini talep etmi tir.

42. Ba vuran 8 Kasım 2001 tarihinde Cumhuriyet Savcısının talimatı do rultusunda Diyarbakır Adli Tıp Kurumunda yeniden muayene edilmi tir. Adli tıp doktoru, sol el bile inde (3 cm uzunlu unda), sol kalçada 5 cm derinli inde, sol kalçada 2 cm derinli inde ve sol dizin hemen üzerinde bıçakla olu mu yaralar kaydetmi tir. Bu yaralanmaların ahsın hayatını tehlikeye sokar nitelikte olmadıkları fakat 7 gün i göremezli ine neden oldu u yönünde görü bildirmi tir.

43. Cumhuriyet Savcısı 12 Aralık 2001 tarihinde Diyarbakır Sulh Ceza Mahkemesine H.O.yu Türk Ceza Kanununun 456/4 ve 457/1 maddeleri gere ince bıçakla saldırıda bulunmakla suçlayan bir iddianame sunmu tur.

44. Diyarbakır 2. Sulh Ceza Mahkemesi 23 Mayıs 2002 tarihli ceza kararnamesiyle, ba vurana bıçakla saldırmak suçundan H.O.yu 839.957.040 Türk Lirası para cezasına çarptırmı tir. Bu cezayı sekiz taksitte ödemesine karar vermi tir.

6. H.O.nun ba vuranı tehdit etti i altıncı olay

45. Ba vuran 14 Kasım 2001 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Savcılı ına ikayette bulunup, H.O.nun kendisini tehdit etti ini iddia etmi tir.

46. Cumhuriyet Savcısı 11 Mart 2002 tarihinde ba vuranın iddialarından ba ka, H.O. aleyhinde kamu davası açmayı gerektirir nitelikte delil ve emare bulunmadı ına karar vermi tir.

7. Ba vuranın annesinin, Cumhuriyet Savcılı ına, H.O. ve A.O.nun ölümle tehdit ettiklerini iddia etti i bir ikayet dilekçesi sunması

47. Ba vuranın annesi 19 Kasım 2001 tarihinde, Cumhuriyet Savcısına bir ikayet dilekçesi sunmu tur. Dilekçesinde, H.O., A.O. ve yakınlarının kendisini ve kızını sürekli tehdit ettiklerini ifade etmi tir. Özellikle, H.O.nun kendisine Seni, çocuklarını ve tüm aileni öldürecek im! dedi ini belirtmi tir. Ayrıca H.O. ba vuranın annesini rahatsız etmi , bıçak ve silah ta ıyarak evinin etrafında dola arak mesken masuniyetini ihlal etmi tir. Ba vuranın annesi kendisinin ve ailesinin ba ına bir ey gelmesi halinde H.O.nun sorumlu tutulması gerekti ini ileri sürmü tür. Ayrıca kızının H.O. tarafından bıçaklandı ı 29 Ekim 2001 tarihli olaylara da atıfta bulunmu tur. Bu dilekçeye cevaben, 22 Kasım 2002 tarihinde Cumhuriyet Savcısı Diyarbakır Emniyet Müdürlü üne bir yazı yazmı , mü teki ile H.O.nun ifadelerinin alınıp, kendisine bir soru turma raporu gönderilmesini istemi tir.

48. Bu esnada, ba vuran 14 Aralık 2001 tarihinde, Diyarbakır Asliye Hukuk Mahkemesinde yeniden bo anma davası açmı tir.

49. Polis 23 Aralık 2001 tarihinde, ba vuranın annesinin iddialarına ili in olarak H.O.nun ifadesini almı tir. H.O. hakkındaki iddiaları reddetmi , evlili ine müdahale eden ve e ini ahlaka mugayir bir ya am sürmeye yönlendiren kayınvalidesinin kendisine tehditler savurdu unu savunmu tur. Polis ayrıca 5 Ocak 2002 tarihinde ba vuranın annesinin ifadesini almı tir. Ba vuranın annesi H.O.nun, bıçak veya silah gösterip, kendisini, kızını ve torunlarını ölümle tehdit ederek her gün kapısına geldi ini iddia etmi tir.

50. H.O. 10 Ocak 2002 tarihinde Türk Ceza Kanununun 191/1 kapsamında ölümle tehdit etmekle yargılanmı tir.

51. Ba vuranın annesi 27 ubat 2002 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Savcılı ına ba ka

bir dilekçe sunmu tur. H.O.nun tehditlerinin yo unla tı nı ileri sürmü tür. Kendisini silahla tehdit ve telefonla rahatsız etti ini, kendisine küfür etti ini, arkada larıyla beraber mesken masuniyetini ihlal etti ini ileri sürmü tür. Hayatının her an için tehlikede bulundu unu, polisin telefonunu dinlemeye alıp, H.O.ya kar ı harekete geçmesini talep etmi tir. Aynı gün, Cumhuriyet Savcılı ı, Diyarbakır Türk Telekom Müdürlü üne, izleyen ay, ba vuranın annesinin telefonunu arayacak telefon numaralarının bir listesini kendisine gönderme talimatı vermi tir. Cumhuriyet Savcısı bu talebe yanıt gelmemesi üzerine, 3 Nisan 2002 tarihinde talebini yinelemi tir.

52. Diyarbakır Sulh Ceza Mahkemesi 16 Nisan 2002 tarihinde H.O.yu kayınvalidesine bıçakla saldırıda bulunmasıyla ilgili olarak sorgulamı tır. Polise verdi i ifadeyi yinelemi , e inin, ahlaka mugayir bir ya am sürmeye yönlendirdi i için annesini ziyaret etmesini istemedi ini eklemi tir.

8. H.O.nun ba vuranın annesini öldürmesi

53. Ba vuran 29 Ekim 2001de meydana gelen olaydan sonra annesiyle ya amaya ba lamı tır.

54. Ba vuranın annesi belirlenemeyen bir tarihte e yalarını zmi re ta ımak için bir nakliye irketiyle anla mı tır. H.O. bunu ö renmi , iddialara göre nereye giderseniz gidin sizi bulup öldürece im! demi tir. Tehditlere ra men e yalar, 11 Mart 2002 tarihinde nakliye irketinin kamyonetine yüklenmi tir. Kamyonet irketin transfer merkeziyle ev arasında iki sefer yapmı tır. Üçüncü gidi inde, ba vuranın annesi oförden, onu beraberinde irketin transfer merkezine götürmesini istemi tir. Ba vuranın annesi ön koltu a, oförün yanına oturmu tur. Yolda bir taksi kamyonetin önünde durup sinyal vermeye ba lamı tır. Taksi oförünün adres soraca ını dü ünen kamyonetin sürücüsü durmu tur. H.O. taksiden dı arı çıkmı tır. Aracın ba vuranın annesinin oturdu u taraftaki ön kapısını açıp, E yaları nereye götürüyorsun? diyerek ba vuranın annesini vurmu tur. Ba vuranın annesi olay yerinde hayatını kaybetmi tir.

9. H.O. aleyhindeki kamu davası

55. Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı 13 Mart 2002 tarihinde, Türk Ceza Kanununun 449/1 maddesi çerçevesinde H.O. hakkında kasten adam öldürmek suçundan Diyarbakır A ır Ceza Mahkemesinde kamu davası açmı tır.

56. H.O., polise, Cumhuriyet Savcısına ve mahkemeye verdi i ifadelerde, ba vuranın annesini, e ini ahlaka mugayir bir ya am sürmeye yönlendirdi i için öldürdü ünü iddia etmi tir. Ayrıca olay günü, müteveffaya, e yaları nereye götürdü ünü ve e inin nerede oldu unu sordu unda, müteveffanın sorusunu Sir git, karını alıp sataca ım, biçiminde yanıtladı ını iddia etmi tir. Sinirlerine hakim olamayıp, erefi ve çocukları u runa müteveffayı vurdu unu belirtmi tir.

57. Diyarbakır A ır Ceza Mahkemesi 26 Mart 2008 tarihli nihai kararda, H.O.yu adam öldürmek ve ruhsatsız silah ta ımdan mahkum etmi tir. Öte yandan, sanı ın suçu müteveffanın kendisini kı kırtması sonucunda i ledi i ve duru malar sırasındaki iyi hali gözönünde bulunduruldu unda, mahkeme, esas cezayı dü ürüp, 25 yıl 10 ay hapis ve 180 Yeni Türk Lirası para cezasına indirmi tir. Mahkumun tutuklu kaldı ı süre ve kararın temyiz mahkemesince incelenece i gözönünde bulunduruldu unda, H.O.nun serbest bırakılmasına karar verilmi tir.

58. Temyiz davası halen Yargıtayda derdesttir.

10. H.O.nun serbest bırakılmasının ardından son geli meler

59. Ba vuran 15 Nisan 2008 tarihinde, zmir Kemalpa a Cumhuriyet Ba savcılı ına

Diyarbakır Cumhuriyet Ba savcılığı na sunulmak üzere suç duyurusunda bulunmuş, yetkili makamlardan korunma talep etmiştir. Eski e inin cezaevinden çıktığını, Nisan ayının başında Diyarbakırda bir antiyede çalışırken erkek arkadaşı M.M.yi görmeye gidip, ba vuranın nerede olduğunu sorduğunu kaydetmiştir. M.M. ba vuranın adresini vermeyince, H.O. M.M.yi tehdit edip, hem onu hem ba vurana öldürecekini söylemiştir. Ba vuran, H.O.nun, annesini zaten öldürdüğünü, kendisini öldürmekte de tereddüt etmeyeceğini iddia etmiştir. H.O. kendisini bulmasını diye sürekli adresini değiştirmiştir. Son olarak savcıdan dilekçede belirtilen adresini ve erkek arkadaşının ismini gizli tutmasını ve kendisine veya yakınlarına bir eylem oldu u takdirde, H.O.nun sorumlu tutulmasını istemiştir.

60. Ba vuranın temsilcisi 14 Mayıs 2008 tarihinde A HMyi, ba vuranın e inin cezaevinden çıktığını ve ba vurana yine tehditler yöneltmeye başladığını hususunda bilgilendirmiştir. Ba vuranın talebine karşın hiçbir tedbir alınmadığından şikâyetçi olmuştur. Bu nedenle A HMden, Hükümetten yeterli korumasını istemesini talep etmiştir.

61. Sekreteryaya 16 Mayıs 2008 tarihli bir yazıyla ba vuranın talebini, görüş almak üzere Hükümete iletmiş, makamların alacağı tedbirlerle ilgili olarak A HMyi bilgilendirmeye davet etmiştir.

62. 26 Mayıs 2008 tarihinde, Adalet Bakanlığı na başlı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Müdürü Diyarbakır Cumhuriyet Ba savcısına ba vuranın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine ilettiği şikâyetlere ilişkin olarak bir faks çekmiştir. Cumhuriyet Ba savcılığını ba vuranın A HMde derdest bulunan ba vurusu hususunda bilgilendirmiş, H.O.nun cezasının infazı, ba vuranın Kemalpaşa Cumhuriyet Ba savcılığı na yaptığı suç duyurusuna ilişkin iddialar ve ba vuranın can güvenliğini korumak için alınan tedbirlerle ilgili son duruma ilişkin olarak bilgi vermesini istemiştir.

63. Aynı gün Diyarbakır Cumhuriyet Ba savcılığı nda görevli bir Cumhuriyet Savcısı Diyarbakır Valisine bir yazı yazarak ba vuranın korunması için tedbir alınmasını istemiştir.

64. Diyarbakır Cumhuriyet Ba savcılığının 28 Mayıs 2008 tarihinde Diyarbakır Tehditler Emniyet Müdürlüğüne gönderdiği yazıyla, Cumhuriyet Savcısı A.E. polisten bir soruşturma ile ilgili olarak H.O.yu savcılığa çağırmasını talep etmiştir.

65. A.E. 29 Mayıs 2008 tarihinde ba vuranın yaptığı suç duyurusuna istinaden H.O.yu sorgulamıştır. H.O., ba vurana tehdit ettiğini yalanlamış, ba vuranın, cezaevinden çıkmasının ardından onu rahatsız etmek için böyle iddialarda bulunduğunu öne sürmüştür. Ba vurana husumet beslemediğini, kendisini ailesine ve çocuklarına adanmış olduğunu belirtmiştir.

66. A.E. 3 Haziran 2008 tarihinde ba vuranın erkek arkadaşı M.M.nin ifadesini almıştır. M.M. ifadesinde, H.O.nun kendisini aradığını ve ba vuranın adresini istediğini ve onu öldürecekini söylediğini belirtmiştir. M.M. H.O. ile karışılmamasıdır. H.O. hakkında suç duyurusunda da bulunmamıştır. Ancak ba vurana aramış ve H.O.nun onunla ilgili tehditler savurduğunu anlatmıştır.

67. Hükümet, A HMye gönderdiği 20 Haziran 2008 tarihli yazıda ba vuranın e inin cezasını henüz çekmediğini, ancak azami yasal tutukluluk süresinin aşılmaması amacıyla temyiz yargılaması sırasında tahliye edildiğini bilgisini vermiştir. Aynı zamanda Valilik ve Ba savcılığında ba vuranın şikâyetinden haberdar edildiğini ve ba vuranın korunması ile ilgili tedbir almaları konusunda kendilerine talimat verildiğini ifade etmiştir.

68. Son olarak 14 Kasım 2008 tarihinde ba vuranın yasal temsilcisi yetkililerin ba vurana eski kocasından korumak için hâlâ hiçbir tedbir alınmaması nedeniyle müvekkilinin hayatının yakın tehlikede olduğunu konusunda A HMye bilgi vermiştir. A HM sekreteryası

sözkonusu mektubu aynı gün Hükümete ileterek ba vuranı korumak amacıyla alınan tedbirler hakkında bilgi vermeye davet etmi tir.

69. 21 Kasım 2008 tarihinde Hükümet emniyet yetkililerinin ba vuranı eski kocasından korumak amacıyla özel tedbirler aldı ını A HMye ifade etmi tir. Özellikle, sanı ın ba vuranın ikametgâhına yakla ması halinde yakalanabilmesi için foto rafları ve parmak izi örnekleri bölgedeki polis karakollarına da ıtılmı tir. Polis, iddialarla ilgili olarak ba vuranı sorgulamı , ba vuran son bir buçuk ay içerisinde kocasından tehdit almadı ını ifade etmi tir.

II. LG L Ç HUKUK VE UYGULAMA

A. ç hukuk ve uygulama

70. Mevcut davada yargı mercilerinin dayandı ı ilgili iç hukuk yasal hükümleri a a ıda belirtilmi tir:

1. Türk Ceza Kanunu

Madde 188

Bir kimse bir eyi i lemek veya i lemesine müsaade etmek için di er bir kimseye zor kullanır veya onu tehdit eder ise altı aydan bir yıla kadar hapis ve bin liradan üç bin liraya kadar a ır para cezasıyla cezalandırılır

Madde 191/1

Bir kimse kanunda yazılı hallerin haricinde ba kasına a ır ve haksız bir zarara u rataca ını bildirerek tehdit ederse altı aya kadar hapis olunur.

Madde 449

Adam öldürmek fiili:

a. Karı, koca, karde , babalık, analık, evlatlık, üvey ana, üvey baba, üvey evlat, kayınbaba, kaynana, damat ve gelinler hakkında i lenirse fail, müebbet a ır hapis cezasına mahkûm olur.

Madde 456 - 1, 2 ve 4. fıkralar

Her kim katil kasdiyle olmaksızın bir kimseye cismen eza verir veya sıhhatini ihlale yahut akli melekelerinde te evvü husulüne sebep olursa altı aydan bir seneye kadar hapsolünür.

Fiil, havastan veya azadan birinin devamlı zaafını yahut söz söylemekte devamlı mü külatı veya çehrede sabit bir eseri yahut yirmi gün ve daha ziyade akli veya bedeni hastalıklardan birini veya bu kadar müddet mutat i tigallerine devam edememesini mucip olmu veya hayatını tehlikeye maruz kılmı ise ceza iki seneden be seneye kadar hapistir.

E er fiil, hiçbir hastalı ı veya mutat i tigallerden mahrumiyeti mucip olmamı yahut bu haller on günden ziyade uzamamı ise takibat icrası muntazarrırın ikayetine ba lı olmak artıyle fail hakkında iki aydan altı aya kadar hapis veya 12,000 liradan 150,000 liraya kadar a ır para cezası hükmolünür

Madde 457

456. maddede yazılı fiillere 449. maddenin birinci ve üçüncü bentlerinde yazılı hal inzımam eder yahut fiil gizli veya a ikar bir silah ile veya a ındırıcı ecza ile i lenmi olursa asıl ceza üçte birden yarıya kadar artırılır.

Madde 460

456 ve 459 uncu maddelerin takibat icrası ikayete ba lı bulunan fıkralarında muharrer ahvalde müddeinin hüküm katile inceye kadar davasından feragati hukuku amme davasını ortadan kaldırır.

2. 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun (14 Ocak 1998)

Madde 1

Türk Kanunu Medenisi'nde öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, e llerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında ya ayan di er aile bireylerinden birinin aile içi iddete maruz kaldı ını kendilerinin veya Cumhuriyet Ba savcılı ının bildirmesi halinde, Sulh Hakimi resen meselenin mahiyetini gözönünde bulundurarak a a ıda sayılan tedbirlerden, bir ya da bir kaçına birlikte veya uygun görece i benzeri ba kaca tedbirlere de hükmedebilir.

Kusurlu e in;

a) Di er e e veya çocuklara veya aynı çatı altında ya ayan di er aile bireylerine kar ı iddete veya korkuya yönelik davranı larda bulunmaması,

b) Mü terek evden uzakla tırılarak bu evin di er e e ve varsa çocuklara tahsisi ile di er e ve çocukların oturmakta oldu u eve veya i yerlerine yakla maması,

c) Di er e in, çocukların veya aynı çatı altında ya ayan di er aile bireylerinin e yalarına zarar vermemesi,

d) Di er e i, çocukları veya aynı çatı altında ya ayan aile bireylerini ileti im vasıtalarıyla rahatsız etmemesi,

e) Varsa silah ve benzeri araçlarını zabıtaya teslim etmesi,

f) Alkollü veya uyu turucu herhangi bir madde kullanımı olarak ortak konuta gelmemesi veya ortak konuta bu maddeleri kullanmaması,

Yukarıdaki hükümlerin tatbiki maksadıyla öngörülen süre altı ayı geçemez ve kararda hükmolunan tedbirlere aykırı davranılması halinde tutuklanaca ı ve hürriyeti ba layıcı cezaya hükmedilece i hususu kusurlu e e ihtar olunur.

Hakim bu konuda ma durların ya am düzeylerini gözönünde bulundurarak tedbir nafakasına hükmeder.

Birinci fıkra hükmüne göre yapılan ba vurular harca tabi de ildir.

Madde 2

Koruma kararının bir örne i mahkemece Cumhuriyet Ba savcılı ına tevdi olunur. Cumhuriyet Ba savcılı ı kararın uygulanmasını genel kolluk kuvvetleri marifeti ile izler.

Koruma kararına uyulmaması halinde genel kolluk kuvvetleri, ma durların ikayet

dilekçesi vermesine gerek kalmadan re'sen soru turma yaparak evrakı en kısa zamanda Cumhuriyet Ba savcılı na intikal ettirir.

Cumhuriyet Ba savcılı ı koruma kararına uymayan e veya di er aile bireyleri hakkında Sulh Ceza Mahkemesinde kamu davası açar.

Fiili ba ka bir suç olu tursa bile, koruma kararına aykırı davranan e veya di er aile bireyleri hakkında ayrıca üç aydan altı aya kadar hapis cezasına hükmolunur.

3. Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik (1 Mart 2008)

71. 4320 sayılı Kanunun uygulanmasına yönelik olarak düzenlenen sözkonusu yönetmelik, aile içi iddete maruz kalan aile bireylerinin korunması amacıyla, iddet uygulayan aile bireyleri hakkında uygulanacak tedbirler ve bu tedbirlerin uygulanmasına dair usul ve ilkeleri ortaya koymaktadır.

B. İlgili uluslararası ve kar ıla tırmalı hukuki metinler

1. Birle mi Milletlerin aile içi iddet ve kadınlara uygulanan ayrımcılı a ili kin tutumu

72. Kadınlara Kar ı Her Türlü Ayrımcılı ın Ortadan Kaldırılması Sözle mesi (CEDAW), 1979 yılında BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmi ve Türkiye tarafından 19 Ocak 1986 tarihinde imzalanmı tır.

73. CEDAW kadınlara kar ı yapılan ayrımcılı ı kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek e itli ine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve di er alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete ba lı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama ekinde tanımlanmaktadır. Devletin yükümlülüklerine ili kin olarak CEDAWın 2. maddesi a a ıdaki hususlara yer vermektedir:

Taraf Devletler, kadınlara kar ı her türlü ayırımı kınar, tüm uygun yollardan yararlanarak ve gecikmeksizin kadınlara kar ı ayırımı ortadan kaldırıcı bir politika izlemeyi kabul eder ve bu amaçla a a ıdaki hususları taahhüt ederler:

(e) Herhangi bir ki i veya kurulu un kadınlara kar ı ayırım yapma giri imini önlemek için bütün uygun önlemleri almayı;

(f) Kadınlara kar ı ayrımcılık olu turan mevcut yasa, yönetmelik, adet ve uygulamaları de i tirmek veya feshetmek için yasal düzenlemeler de dahil gerekli bütün uygun önlemleri almayı;

74. Kadınlara Kar ı Her Türlü Ayrımcılı ın Ortadan Kaldırılması Komitesi (bundan böyle CEDAW Komitesi olarak anılacaktır) cinsiyete dayalı iddetin kadınların erkeklerle e itlik temelinde hak ve özgürlüklerden yararlanma imkânına ciddi bir engel te kil eden ve bu nedenle CEDAWın 1. maddesinde yasaklanmı bir ayrımcılık ekli oldu unu tespit etmi tir. Komite, cinsiyete dayalı iddet genel kategorisine özel ki i tarafından uygulanan iddet ve aile içi iddeti de dahil etmektedir. Sonuç olarak, cinsiyete dayalı iddete kar ı devletlerin sorumlulukları bulunmaktadır. Komitenin 19 nolu Tavsiye Kararı bunları listelemektedir. Bunlar arasında devletlerin kadınları her türde iddetten korumaya yönelik cezai yaptırımlar, medeni çözümler ve tazminat da dahil olmak üzere kadının etkili bir ekilde korunmasının sa lanması için gerekli tüm yasal ve di er tedbirleri alma görevi bulunmaktadır. CEDAW Komitesi, Türkiye hakkındaki dördüncü ve be inci ortak periyodik raporu hakkındaki Sonuç Yorumlarında (bundan böyle Sonuç Yorumları olarak anılacaktır) aile içi iddet dahil olmak üzere kadına yönelik iddetin bir ayrımcılık ekli

oldu unu hatırlatmı tır (bkz. CEDAW/C/TUR/4-5 ve Corr.1, 15 ubat 2005).

75. Ayrıca 19 nolu Tavsiye Kararında CEDAW Komitesi a a ıdaki de erlendirmeleri yapmı tır:

6. Sözle me, 1. maddede kadınlara yönelik ayrımcılı ı tanımlamaktadır. Ayrımcılık tanımı kadına kadın oldu u için yöneltilen veya kadınları orantısız ekilde etkileyen cinsiyete dayalı iddeti kapsar. Bu, fiziksel, zihinsel ve cinsel zarar veren ve acı çektiren eylemlerle bunlarla yapılan tehdit ve di er özgürlükten yoksun bırakmaları içermektedir. Cinsiyete dayalı iddet, iddetten açıkça söz edip etmedi ine bakılmaksızın sözle menin belli hükümlerini ihlal edebilir.

7. Genel uluslararası hukuk veya insan hakları sözle meleri ba lamında tanınan insan hakları ve temel özgürlüklerden kadınların yararlanmasını engelleyen ya da ortadan kaldıran cinsiyete dayalı iddet, Sözle menin 1. maddesi ba lamında ayrımcılıktır.

Sözle menin belli maddeleri hakkında yorumlar

Madde 2 (f), 5 ve 10 (c)

11. Kadınların erkeklere göre ikincil konumda oldu u veya kalıpla mı rolleri oldu u fikrine dayalı geleneksel tutum ve davranı lar, aile içi iddet ve istismar, zorla evlenme, çeyiz/ba lık parası ölümleri, asit saldırıları ve kadın sünneti gibi yaygın görülen iddet veya zorlama uygulamalarının sürmesinde neden olmaktadır. Bu türden önyargı ve uygulamalar, kadınların korunmasının veya kontrol edilmesinin bir türü biçiminde cinsiyete dayalı iddetin mazur gösterilmesine yol açabilmektedir. Bu türden iddetin kadınların fiziksel ve ruhsal bütünlü ü üzerindeki etkisi, onların insan hakları ve temel özgürlüklerden e it yararlanmasından, kullanımından ve bunlar hakkında e it derecede bilgi sahibi olmaktan mahrum kalmalarıdır. Bu açıklama temelde fiili veya tehdide dayalı iddeti kapsasa da, bu türden cinsiyete dayalı iddet eylemlerinin temel sonuçları, kadınların ikincil konumlarının sürmesinde etkili olmakta, siyasete katılım oranlarının ve ayrıca e itim, beceri ve i imkânlarının dü ük düzeylerde seyretmesine katkıda bulunmaktadır.

76. Ba vuranın, iki çocu unun babası olan nikâhsız kocasının kendisini 1998 yılından beri fiziksel kötü muameleye maruz bıraktı nı ve tehdit etti ini iddia etti i A.T. - Macaristan kararında CEDAW Komitesi Macaristanı ba vuran ve ailesinin fiziksel ve ruhsal bütünlü ünü korumaya yönelik tedbir almaya ve ba vurana, çocuklarıyla kalabilece i güvenli bir yer ve çocuklarıyla ilgili destek, avukat yardımı ve u radı ı zarar ve haklarının ihlali ile orantılı tazminat sa lamaya yöneltmi tir. Komite aynı zamanda Macaristana, etkili bir soru turma, hukuk ve yargı sistemi kurmak ve tedavi ve destek imkânlarını artırmak gibi, kadınların aile içi iddetten daha iyi korunmasının sa lanmasına ili kin birtakım genel tavsiyelerde bulunmu tur.

77. Bayan Yıldırımın kocası tarafından öldürüldü ü Fatma Yıldırım - Avusturya (1 Ekim 2007 tarihli karar) davasında CEDAW Komitesi taraf devletin Fatma Yıldırımı titizlikle koruma yükümlülü ünü yerine getirmedi ini tespit etmi tir. Bu nedenle taraf devletin CEDAWın 2. maddesinin a, c, d, e ve f bentlerini, 1. madde ile birlikte ele alındı nda 3. maddesini, Komitenin 19 nolu tavsiye kararını ve maktul Fatma Yıldırımın ya am ve fiziksel ve ruhsal bütünlü üne ili kin haklarını ihlal etti ine karar vermi tir.

78. Kadınlara Yönelik iddetin Yok Edilmesine Dair Birle mi Milletler Genel Kurul Bildirgesi (1993), 4(c) maddesinde devletleri ister devlet ister özel ahıslar tarafından uygulansın, kadınlara yönelik iddet eylemlerini önlemek, soru turmak ve ulusal mevzuata uygun ekilde cezalandırmak için gereken özeni göstermeye davet etmi tir.

79. BM Ekonomik ve Sosyal Konseyine sundu u 20 Ocak 2006 tarihli raporunda (E/CN.4/2006/61) Kadınlara Yönelik İddet Özel Raportörü, uluslararası teamül hukukunun devletlerin kadına yönelik iddet eylemlerini önlemek ve cezalandırmak için gereken özeni göstermelerini zorunlu kıldığını ifade etmiştir.

2. Avrupa Konseyi

80. Kadınların iddetten korunmasına ilişkin 30 Nisan 2002 tarih ve Rec(2002)5 sayılı Tavsiye Kararında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, diğer hususların yanında üye devletlerin, iddete karşı gerekli olan her alanda ulusal politikalar benimsetmelerini, geliştirmelerini ya da bu politikaları iyileştirmelerini gerektiğini, bu politikaların kurbanların azami güvenliğini ve korunmasını sağlaması, destek ve yardım öngörmesi, ceza hukukunda ve medeni hukukta iyileştirmeler yapması, halkın bu konuya hassasiyetinin artırılmasını sağlaması, kadınlara yönelik iddetle karşı karşıya gelen çalışanların emsallerini öngörmesi ve önalcı olması gerektiğini ifade etmiştir.

81. Bakanlar Komitesi özellikle üye devletlerin, kadınlara karşı cinsel iddet ve tecavüz; hamile, savunmasız, hasta, özürlü ve korunmaya muhtaç kurbanların zafiyetlerinin istismarı gibi kadınlara yönelik ciddi iddet türlerinin cezalandırmasını ve failin konumunu kötüye kullanmasının cezalandırılmasını tavsiye etmiştir. Kararda aynı zamanda üye devletlerin tüm iddet kurbanlarına dava açma imkânı sağlayacak, savcılarının ceza kovuşturması benimsetmelerine imkan tanıyacak savcılarını kamu davası açıp açmamaya karar verirken kadına yönelik iddeti ayrı bir faktör olarak değerlendirilmeye değerlendirecek, gerektiğinde kurbanların tehdit ve muhtemel intikam eylemlerinden etkin bir şekilde korunmasını sağlayacak ve yargılama sırasında çocuk haklarının koruyacak gerekli tüm tedbirleri almaları gerektiği belirtilmiştir.

82. Aile içi iddete ilişkin olarak Bakanlar Komitesi üye devletlerin, aile içi tüm iddet türlerinin ceza gerektiren suç olarak kabul etmelerini, mahkemelerin kurbanları korumak için ihtiyati tedbir alabilecekleri, failin kurbanla temas/iletişim kurmasını veya kurbanı yaklaştırmasını, kurbanla aynı bölgede oturmasını veya o bölgeye yaklaştırmasını yasaklayabilecekleri, alınan tedbir kararlarına uymayanları cezalandırabilecekleri şekilde yetkilendirilmelerini sağlayacak tertipleri almalarını ve kolluk kuvvetinin, sağlık ve sosyal hizmet kurumlarının bu konulardaki davranış tarzlarına ilişkin zorunlu bir protokol oluşturmalarını tavsiye etmiştir.

3. Amerika Ülkeleri Sistemi

83. Amerika İnsan Hakları Mahkemesi, Velazquez-Rodriguez davasında aşağıdaki ifadelere yer vermiştir:

İnsan haklarını ihlal eden ve ilk etapta bir devlete yüklenemeyen kanunsuz eylem (örneğin, özel bir şahıs tarafından yapılmış olması ya da sorumlunun tespit edilememesi nedeniyle) başlı başına olay nedeniyle değil, ancak ihlali önlemek ya da ona karşılık vermeye Sözleşmenin gerektirdiği gibi yeterli özenin gösterilmemesi nedeniyle devletin uluslararası sorumluluğunu ortaya çıkarabilir.

84. Şahısların fiillerinin sorumluluğunun en nihayetinde devlete yüklenmesinin yasal dayanağı, Amerika İnsan Hakları Sözleşmesinin 1(1) maddesinde belirtilen, devletin insan haklarının korunmasını sağlama görevini yerine getirmemesi ile bağlantılıdır. İnsan hakları ihlallerini önleme, faileri soruşturma ve onlara yaptırım uygulama veya ailelerine uygun bir telafi sağlama konusunda yeterli özeni göstermemeleri nedeniyle müteaddit defalar devletlerin uluslararası sorumluluğuna hükmetmiş olan Amerikalı Mahkemenin içtihadı bu ilkeyi yansıtmaktadır.

85. Kadınlara Karşı İddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına

İlikin Amerika Sözleşmesi 1994 (Belém do Pará Sözleşmesi) devletlerin cinsiyete dayalı şiddetin ortadan kaldırılmasına ili kin sorumluluklarını ortaya koymaktadır. Söz konusu sözleşme, kadına yönelik şiddeti ele alan tek çok taraflı insan hakları anlaşmasıdır.

86. Amerikalı Komisyona, Amerikalı Mahkemenin mahkûmların eylem ve ihlallerinde devlete sorumluluk yükleyen yaklaşımını benimsemektedir. Maria Da Penha - Brezilya davasında Komisyon, devletin ulusal bir şiddet şikâyetini önleme ve soruşturmada yeterli önemi göstermemesinin Amerika Sözleşmesi ve Belém do Pará Sözleşmesine dayalı bir sorumluluğunu ortaya çıkardığını tespit etmiştir. Ayrıca Brezilya, harekete geçmemesi ve uygulanan şiddeti hoş görmesi sonucunda başvuruların haklarını ihlal etmiş ve görevini yerine getirmemiştir (diğerlerinin yanı sıra, devletlere kadınlara yönelik her türlü şiddeti kınama zorunluluğunu getiren, Belém do Pará sözleşmesinin 7. maddesine dayanarak). Komisyon özel olarak şu tespitte bulunmuştur:

devlet kurumlarının gösterilen hoş görü, somut dava ile sınırlı değil, aksine genel bir tutumdur. Bu duruma sistemin tamamı tarafından göz yumulması kadına yönelik şiddetin sürmesi ve tevikini sağlayan psikolojik, sosyal ve tarihsel kökler ve etkenlerin ancak devamına hizmet etmektedir.

Maria da Penhanın şikâyeti şiddetin devletin saldırganları yargılama ve mahkûm etmede etkili bir şekilde harekete geçmekteki genel ihmalkâr tutumunun bir parçası olması nedeniyle Komisyon somut davanın sadece yargılama ve mahkûm etmeye ili kin yükümlülüğü değil, aynı zamanda söz konusu aile üyeleri için koruyucu uygulamaları önleme yükümlülüğünü de yerine getirmemeyi içerdiği kanaatinde. Bu genel ve ayrımcı yargısal etkisizlik, toplumun, kendini temsil eden devletten bu tür fiillere yaptırım uygulamak için etkin adım atmak yönünde herhangi bir istek görmemeleri nedeniyle aynı zamanda aile içi şiddeti tevik eden bir ortam yaratmaktadır.

4. Karşılaştırmalı hukuk metinleri

87. Arnavutluk, Avusturya, Bosna-Hersek, Estonya, Yunanistan, İtalya, Polonya, Portekiz, San Marino, İspanya ve Şвейçreden oluşan 11 Avrupa Konseyi ülkesinde yetkililer, aile içi şiddet davalarında kurban şikâyetinden vazgeçmiş olsa dahi ceza yargılamasını sürdürmek zorundadır.

88. Andora, Ermenistan, Azerbaycan, Belçika, Bulgaristan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, İngiltere ve Galler, Finlandiya, Makedonya, Fransa, Gürcistan, Almanya, Macaristan, İrlanda, Letonya, Lüksemburg, Malta, Moldova, Hollanda, Rusya Federasyonu, Sırbistan, Slovakya, Sıveç, Türkiye ve Ukraynadan oluşan 27 üye ülkede ise yetkililer, aile içi şiddetin faileri aleyhinde ceza yargılamasını takip edip etmemeye karar verme konusunda takdir yetkisine sahiptir. Hukuk sistemlerinin önemli bir bölümü takibi şikâyete başvuru (kurbanın şikâyetinin bir önkoşulu oldu) suçlar ile kamu adına takip edilmesi gereken suçlar (genellikle yargılamanın kamunun yararına olduğu değerlendirilen daha ciddi suçlar) arasında bir ayrıma gitmektedir.

89. Yukarıda belirtilen 27 ülkenin mevzuat ve uygulamalarına bakıldığında kurbanın şikâyetini geri çekmesi halinde devam edilip edilmemesi kararı, ceza yargılamasının devamında öncelikle kamu yararını dikkate alan savcılıkların takdirine bırakılmıştır. İngiltere ve Galler gibi bazı yargı yetki alanlarında, aile içi şiddetin faileri hakkında ceza yargılamasına devam edilip edilmemesine karar verirken savcılık makamları (Kraliyet Savcılık Hizmetleri), suçun ciddiyeti, kurbanın şikâyeti zararın fiziksel ya da psikolojik olduğu, sanığın bir silah kullanıp kullanmadığı, sanığın saldırı öncesinde kurbanı tehdit edip etmediği, sanığın saldırıyı planlayıp planlamadığı, olayın evde ya da ayan çocuklar üzerindeki etkisi (psikolojik etkiler dahil), sanığın tekrar şiddet uygulama ihtimali, kurban ya da etkilenen veya etkilenmesi muhtemel başka herkesin sağlığı ve güvenliğine ili kin sürekli tehdit olması, kurbanın sanıkla halihazırdaki ilişkisi, kurbanın isteği dışında yargılamaya devam edilmesinin söz konusu ilişkisi üzerindeki etkisi, ilişkinin geçmişi,

özellikle geçmi te ba ka iddet ya anıp ya anmadı ı ve sanı ın sabıkası, özellikle daha önce iddet uygulayıp uygulamadı ı gibi belli faktörleri gözönüne almak zorundadırlar. Atılacak adım hakkında karar verirken kurban ve varsa çocukların 2. ve 8. maddede belirtilen hakları arasında bir denge kurulmasının gereklili ine do rudan atıfta bulunmaktadır.

90. Romanya, ceza yargılamasının devamını tamamen ve her ko ulda kurbanın iste i/ ikayetlerine dayandıran tek ülke olarak kar ımıza çıkmaktadır.

B. Türkiyede aile içi iddet ve kadınların durumuna ili kin raporlar

1. Mor Çatı Kadın Sı ına ı Vakfının 4320 sayılı yasanın uygulanmasına ili kin 7 Temmuz 2007 tarihli görü ü

91. Söz konusu rapora göre 4320 sayılı yasa halen tam olarak uygulanmamaktadır. Son yıllarda aile mahkemeleri tarafından çıkarılan koruma veya tedbir kararlarında artı ya anmı tır. Ancak bazı mahkemeler, can güvenli i tehlikede olan kadınlar tarafından kendilerine yapılan ba vurularda halen duru maları iki hatta üç ay sonraya atmaktadır. Bu artlar altında yargıç ve savcılar 4320 sayılı yasaya dayalı olarak açılan davalara bir tür bo anma davası olarak muamele etmektedir. Halbuki yasanın amacı kendi hayatlarını korumaya çalı an kadınlar adına acil olarak harekete geçilmesidir. Tedbir kararının çıkmasından sonra kadınlar kararın uygulanmasıyla ilgili birtakım sorunlarla kar ıla maktadır.

92. Raporun yayınlanmasından önceki iki yıl içerisinde yakla ık 900 kadın Mor Çatıya ba vurmu ve 4320 sayılı yasadan yararlanmak için büyük çaba göstermi , ancak bunların sadece 120si ba arılı olmu tur. Mor Çatı, 4320 sayılı yasanın uygulanmasıyla ilgili ciddi sorunlar tespit etmi tir. Özellikle aile içi iddetin polis karakollarında hâlâ ho görüyle kar ılandı ı ve bazı polis memurlarının hakem gibi hareket etmeye çalı tı ı, erke in tarafını tuttu u ya da kadının ikayetinden vazgeçmesini önerdi i gözlenmi tir. 4320 sayılı yasaya dayanarak çıkarılan tedbir kararının kocaya tebli edilmesi ile ilgili ciddi sorunlar da ya anmaktadır. Bazı kadınların Mor Çatı ile çalı mak istedi i bir olayda kocalarının polis memuru olması ya da söz konusu karakoldaki polislerle iyi ili kilerinin olması nedeniyle tedbir kararları uygulanmamı tır.

93. Ayrıca mahkemeler tarafından tedbir kararlarının çıkarılmasında makul olmayan gecikmeler ya anmaktadır. Bu durum, mahkemelerin aile içi iddet ikayetlerine bir tür bo anma davası gibi muamele etmesinden kaynaklanmaktadır. Bu tür gecikmelerin ardında kadınların iddete u ramadı ı halde bu tür ba vurular yaptı ı üphesinin yattı ı de erlendirilmektedir. Kadınların 4320 sayılı yasayı istismar ettikleri iddiası do ru de ildir. Ailenin mali yükü %100 erke in üzerinde oldu undan hayatları tehlikede olmadıkça kadınların 4320 sayılı yasanın uygulanmasını talep etmeleri mümkün olmamaktadır. Son olarak söz konusu tedbir kararlarının kapsamı genellikle dar olmakta ya da mahkemeler tarafından geni letilmemektedir.

2. KA-MER tarafından, 4320 sayılı yasanın uygulanmasına ili kin olarak hazırlanan 25 Kasım 2005 tarihli Ara tırma Raporu

94. Söz konusu rapora göre Türkiyede bir iddet kültürü geli mi tir ve iddet hayatın birçok alanında ho görülmektedir. Yapılan bir ara tırmaya göre yürürlü e girdi i 1998 yılından Eylül 2005e kadar Diyarbakırdaki bir sulh hukuk mahkemesi ve üç asliye hukuk mahkemesinde 4320 sayılı yasa uyarınca toplam 183 dava açılmı tır. Bu davalardan 104ünde mahkeme çe itli tedbirlerin alınmasına hükmetmi , kalan 79 davada ise karar alınması için gerekçe bulunmadı ına karar vermi , davayı reddetmi ya da yetkisizlik kararı vermi tir.

95. Aile içi iddet sorununun önemine ra men, halkın genellikle söz konusu yasadan

haberdar olmaması ya da bölgede güvenlik güçlerine olan güvenin çok düşük seviyede olması nedeniyle 4320 sayılı yasaya dayalı çok az baskı yapılmıştır. En önemli sorunlar tedbir kararlarının çıkmasında yaşanan gecikmeler ve yetkililerin tedbir kararlarının uygulanmasını takip etmemeleridir.

96. Ayrıca karakollarda görev yapan polis memurlarının aile içi şiddet mağdurlarına olan olumsuz tavır kadınların bu yasadaki faydalanmalarını engelleyen sorunlardan biridir. Aile içi şiddete maruz kaldıkları için karakollara giden kadınlar, sorunu, polisin müdahale etmekte isteksiz olduğu özel bir ailevi mesele olarak görmeye meyilli tavırlarla karşılaşmaktadır.

97. Rapor, 4320 sayılı yasanın uygulanmasının geliştirilmesi ve aile içi şiddet kurbanlarının korunmasının geliştirilmesine yönelik tavsiyelerde bulunmaktadır.

3.1 A.ustos 1997-30 Haziran 2007 dönemine ait Diyarbakır KA-MER acil hattı istatistikleri

98. Söz konusu istatistiksel bilgiler raporu 2484 kadınla yapılan görüşmelerden sonra hazırlanmıştır. İfade edenlerin tümünün psikolojik, yaklaşık %60'ının ise fiziksel şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Kurbanların en büyük kesimini 20-30 yaş grubu oluşturmaktadır (%43). Bu kadınların %57'si evlidir. Kurbanların çoğunluğunun okuma-yazması yoktur veya eğitim düzeyi düşüktür. Kadınların %78'i Kürt kökenlidir. Acil hattı arayanların %91'i Diyarbakırlıdır. %85'inin baskınsız geliri bulunmamaktadır.

4. Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye: Aile içi şiddet Gören Kadınlar 2004 yılı Raporu

99. Söz konusu rapora göre Türkiyede kadına yönelik şiddetin derecesine ilişkin istatistiksel bilgiler kısıtlı ve güvenilmezdir. Ne var ki aile içi şiddet kültürünün kadınları, hem şiddet kurbanları olarak hem de yargıya etkili erişimlerinin engellenmesi nedeniyle çifte tehlikeye atıldığı görülmektedir. Özellikle gelir düzeyi düşük aileler veya çatışmalı ya da doğal afetlerden kaçınanlar gibi savunmasız gruplardaki kadınlar risk altındadır. Bu bağlamda Türkiyenin güneydoğusunda kadınlara karşı işlenen suçların büyük bölümünün cezasız kaldığı tespit edilmiştir.

100. Kadın hakları savunucuları, kadına yönelik şiddeti hoş gören ve sıklıkla hakimler, üst düzey devlet görevlileri ve toplumdaki kamuoyu yönlendiricileri tarafından da paylaşılan toplumsal davranış biçimiyle mücadele etmeye çalışmaktadır. Mevzuatta yapılan reformların ayrımcı muameleye izin veren yasaları ortadan kaldırmasına rağmen kadını belli davranış biçimlerine uymaya zorlayan tavır kadınların hayat seçimlerini kısıtlamaktadır.

101. Rapor, ceza yargı sisteminin her seviyesinde yetkililerin kadınların aile içindeki tecavüz, cinsel saldırı veya diğer şiddet eylemlerine ivedi veya sert bir şekilde yanıt vermediklerini belirtmektedir. Polis, kadınların şiddetle öldürüldüğü olaylar dahil, aile içi şiddeti önlemek ve soru sormak konusunda isteksizdir. Savcılar aile içi şiddet içeren olaylarda soruşturma açmayı veya aile ya da topluluk tarafından tehlike altında olan kadınlar hakkında koruyucu tedbirler almayı reddetmektedir. Polis ve mahkemeler koruma kararları dahil haklarında mahkeme kararı çıkarılan erkeklerin bunlara uymalarını sağlamamaktadır. Kurbanları tarafından tahrik edildikleri gerekçesi ve en zayıf delillere dayanarak, faille ceza verilmesinde hak etmedikleri bir merhamet gösterilmektedir.

102. Yargıya erişim ve şiddetten korunmaya ihtiyaç duyan kadınların karşısına birçok engel çıkmaktadır. Polis memurları genellikle görevlerinin kadınları evlerine dönmeye ve barınmaya teşvik etmek olduğuna inanmakta ve kadınların şikayetlerini soruşturmamaktadır. Özellikle kırsal kesimdeki birçok kadın, mahallelerinden ayrılmasının dikkatleri üzerine çekmesi, eleştiriyi ve bazı durumlarda şiddete maruz bırakması nedeniyle, resmi suç duyurusunda

bulunmamaktadır.

103. Ayrıca bazı mahkemelerin reformları uygulamaya başlamasına rağmen mahkemelere tanınan takdir yetkisi aile içi iddetin faillerine haksız bir merhamet göstermeye devam etmektedir. Bu tür davalarda verilen cezalar, suçun adetler, gelenekler veya namus a ır tahrikiyle i lendi ini dikkate almaya devam eden yargıçların takdiriyle hâlâ ço u zaman indirilmektedir.

104. Rapor son olarak Türk Hükümeti, topluluk ve dini yetkililere aile içi iddet sorununun çözümüne yönelik birtakım tavsiyelerde bulunmaktadır.

5. Diyarbakır Barosu Herkes için Adalet Projesi ile Kadın Hakları Danı ma ve Uygulama Merkezi tarafından hazırlanan onur suçlarına ili kin ara tırma raporu

105. Bu rapor, namus suçları denilen olgunun hukuki boyutlarını incelemek üzere hazırlanmıştır. Diyarbakır a ır ceza mahkemeleri ile çocuk mahkemeleri önündeki davalarda verilen kararlarla ilgili bir ara tırma yapılmıştır. Ara tırmanın amacı, mahkemelere intikal eden adam öldürmelerin oranını, yargının bu olaylar kar ısındaki tavrını, sanıkların bu davalardaki savunmalarını, sosyal yapının rolünü (aile meclisleri ve gelenekler gibi) ve cinayetlerin sebeplerini belirlemektir. Bu amaçla, 1999-2005 yılları arasında Diyarbakır a ır ceza mahkemeleri ile çocuk mahkemelerinde ele alınan davalar incelenmiştir. Bu yedi yıl içerisinde 59 davada nihai karar verilmiştir. Bu davalarda, ma dur/öldürülen ki i sayısı 71, sanık olarak yargılanan ki i sayısı ise 81dir.

106. Ara tırmaacılar, ma durun/öldürülen ki inin erkek oldu u davalarda, sanıkların, ma durun/öldürülen ki inin sanı ın yakınlarından birine tecavüz etti ini, cinsel istismarda bulundu unu, sanı ın akrabalarından birini kaçırdı ını veya fahi eli e yöneltti ini iddia ettiklerini gözlemleridir. Ma durun/öldürülen ki inin kadın oldu u davalarda, sanıklar, ma durun/öldürülen ki inin ba ka erkeklerle konu tu unu, fahi elik yapmaya ba ladı ını veya zina yaptı ını iddia etmişlerdir. Verilen kararların 46sında haksız tahrik nedeniyle hafifletici unsurlar gözönünde bulundurulmu tur. Mahkumiyet kararlarının 61inde Türk Ceza Kanununun 59. maddesinde öngörülen takdire ba lı hafifletici sebepler gözönünde bulundurulmu tur.

HUKUK

I. KABULEDİLEBİLİRLİK

107. Hükümet, ba vurunun kabuledilebilirli ine iki açıdan itiraz etmiştir.

1. A HSnin 35/1 maddesi uyarınca altı ay kuralının gözetilmemesi

108. Hükümet, ba vuranın 2001 yılından önce geli en olaylarla ilgili olarak altı ay kuralını gözetmedi ini ileri sürmü tür. Hükümet, 1995 ile 2001 yılları arasında ya anan olayların zamana ımına u radı ının kabul edilmesi gerekti ini iddia etmiştir. E er ba vuran bahsi geçen zaman dilimi içerisinde ya anan olayların ardından yerel makamlar tarafından verilen kararlardan memnuniyetsizlik duysaydı, her karardan sonraki altı ay içerisinde Komisyona veya 11 No.lu Protokolün yürürlü e girmesinden sonra A HMye ba vurmu olurdu.

109. Ba vuran, ikayet konusu olaylardan sonraki altı ay içerisinde ba vuruda bulundu unu iddia etmiştir. Ba vurana göre, olaylar ayrı ayrı de il bütün olarak ele alınmalıdır.

110. A HM, A HSnin 35/1 maddesinde belirtilen altı ay kuralının amacının hukuk güvenli ini sa lamak ve A HS kapsamına giren ba vuruların makul bir süre içinde incelenmesi oldu unu hatırlatır (Kenar / Türkiye, no. 67215/01). A HMnin yerle ik

içtihadına göre, herhangi bir iç hukuk yolunun bulunmaması halinde, altı aylık süre ikayetçi olunan olayın ya andı ı tarihten itibaren ba lamaktadır.

111. A HM, 10 Nisan 1995 tarihinden itibaren ba vuran ile annesinin H.O.nun vücut bütünlüklerine kar ı yapmı oldu u saldırı ve tehditlere maruz kaldıklarını kaydeder. Bu iddet eylemleri ba vuranın annesinin ölümüne, ba vuranın ise çok fazla acı ve ızdırap çekmesine neden olmu tur. A HM, ikayet konusu olaylar arasında belli zaman aralıkları olmasına ra men, ba vuran ile annesinin uzun bir süre boyunca maruz kaldıkları iddetin ayrı ayrı parçalar halinde dü ünülemeyece i, bu nedenle de ba lantılı bir olaylar zinciri olarak bütün halinde ele alınması gerekti i kanaatindedir.

112. A HM, annesinin ölümü ile birlikte ba vuranın, makamların H.O.nun daha fazla iddet eyleminde bulunmasına engel olamadıklarını ve bu çerçevede iç hukuk yollarının etkisiz oldu unun farkına vardı nı ve bundan sonra altı ay içinde de A HMye ba vurdu unu kaydeder. A HM, ikayetlerinin çözüme kavu turulamayaca nın belli olmasından sonra ba vuranın herhangi bir gecikmeye mahal vermeden ba vurusunu yaptı nı, sözkonusu tarihin, altı ay kuralının amaçları dahilinde, altı ay kuralının i lemeye ba layaca ı tarihin 13 Mart 2002den önceki bir tarih olmaması gerekti i kanaatindedir. Ba vuranın eski e i, her halükarda ba vuranı öldürmekle tehdit etmeye devam etmi tir; bu nedenle de sözkonusu iddet biçiminin sona erdi i söylenemez.

113. A HM, sözkonusu dava ba lamında, ba vuranın A HSnin 35/1 maddesinde öngörülen altı aylık süre içerisinde ba vurusunu yaptı na karar vermi tir. Bu nedenle, A HM, Hükümetin bu ba lamda yapmı oldu u ön itirazı reddeder.

2. ç hukuk yollarının tüketilmemesi

114. Hükümet, ayrıca, ba vuran ile annesinin ikayetlerini birçok kez geri çekmi olmaları ve ba vuran aleyhindeki cezai kovu turmanın sonlandırılmasına neden olmaları gerekçesiyle ba vuranın iç hukuk yollarını tüketmedi ini iddia etmi tir. Hükümet, ba vuranın 4320 sayılı Kanunun sa ladı ı korumadan yararlanmadı nı ve ikayetlerini geri çekerek Cumhuriyet Savcısının aile mahkemesine ba vurmasına engel oldu unu ileri sürmü tür. Hükümet, ayrıca, ba vuranın önceki davalarda etkinli i A HM tarafından kabul edilmi olan idari ve medeni hukuk yollarından yararlanabilece ini ileri sürmü tür (Aytekin / Türkiye, Hüküm ve Karar Raporları 1998-VII). Son olarak, Hükümet, A HMnin Ahmet Sadık / Yunanistan (Raporlar 1996-V) ile Cardot / Fransa (A Serisi no. 200) davalarında vermi oldu u kararlara dayanarak, ba vuranın yerel makamlar önünde ayrımcılıkla ilgili ikayetlerini dile getirmedi ini, dolayısıyla bu ikayetlerin kabuledilemez oldu una dair karar verilmesi gerekti ini iddia etmi tir.

115. Ba vuran, mevcut iç hukuk yollarının tamamını kullandı nı iddia etmi tir. Ba vuran, makamların annesinin hayatını koruyamamaları ve e inin kendisine ve annesine kötü muamelede bulunmasını engelleyememeleri sebebiyle iç hukuk yollarının etkisizli inin kanıtlandı nı ileri sürmü tür. Ba vuranın 4320 sayılı Kanunun sa ladı ı hukuk yollarından yararlanmadı na dair Hükümetin yapmı oldu u iddiayla ilgili olarak, ba vuran, sözkonusu kanunun 14 Ocak 1998 tarihinde yürürlü e girdi ini, ancak dava konusu olayların büyük bir kısmının bu tarihten önce ya andı nı kaydetmi tir. 4320 sayılı Kanunun yürürlü e girmesinden önce, aile içi iddete kar ı korunmaya yönelik herhangi bir mekanizma bulunmamaktadır. Ba vuranın Cumhuriyet Ba savcılı na yapmı oldu u çok sayıda suç duyurusuna ra men, ba vuran ile annesinin ya amlarının ve sa lıklarının korunması için 4320 sayılı Kanunda öngörülen koruyucu tedbirlerden hiçbirine ba vurulmamı tir.

116. A HMye göre, iç hukuk yollarının tüketilmesi konusunda sorulması gereken asıl soru, ba vuranın mevcut iç hukuk yollarından, özellikle 4320 sayılı Kanun kapsamındaki hukuk yollarını kullanıp kullanmadı ı ve ma durlar tarafından ikayetlerin geri çekilmesine ra men yerel makamların ba vuranın e i aleyhindeki cezai kovu turmayı

devam ettirmelerinin gerekli olup olmadığı sorusudur. Bu sorular, aile içi iddete karşı ba vurun ile annesine yeterli koruma sağlama konusunda yerel makamların etkili olup olmadıkları sorusuyla yakından ilgilidir. Buna göre, A HM, bu soruları davanın esasıyla birlikte değerlendirilerek A HSNin 2., 3. ve 14. maddeleri kapsamında inceleyecektir (Emsi Önen / Türkiye, no. 22876/93).

117. A HSNin 35/3 maddesi uyarınca bu ba vurunun dayanaktan yoksun olmadığı kaydeden A HM, ayrıca ba ka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle ba vuru kabuledilebilir niteliktedir.

II. A HSN N 2. MADDESİNİN HALLERİNE İLİŞKİN DURUM

118. Ba vurun, yerel makamların e i tarafından öldürülen annesinin yaşam hakkını korumadıkları konusunda şikâyetçi olmu ve bu şikâyetini A HSNin 2. maddesine dayandırmıştır:

Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırıldığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimse kasten öldürülemez.

A. Tarafların ifadeleri

1. Ba vurun

119. Ba vurun, ilk olarak, makamların ve toplumun aile içi iddete göz yumduğunu, aile içi iddet uygulayanların ise cezasız kaldığını ileri sürmüştür. Ba vurun, bu bağlamda, Diyarbakır Cumhuriyet Ba savcılığına yapmış oldukları çok sayıda suç duyurusuna rağmen, annesi ile kendisinin yaşamalarının ve esenliklerinin korunması için 4320 sayılı Kanunda öngörülen koruyucu tedbirlerden hiçbirinin alınmadığını belirtmiştir. Diğer taraftan, makamlar, ba vurun ile annesini H.O. aleyhindeki şikâyetlerinden vazgeçmeleri için defalarca ikna etmeye çalışmışlardır. Yerel makamlar, H.O. tarafından yapılan ölüm tehditleri karşısında tamamen pasif kalmışlar ve ba vurun ile annesini saldırganın insafına bırakmışlardır.

120. Ba vurun, 27 Şubat 2002 tarihli bir dilekçeyle, annesinin Cumhuriyet Ba savcılığına ba vurduğunu ve H.O. tarafından yapılan ölüm tehditlerini makamlara bildirdiğini belirtmiştir. Ancak, Cumhuriyet Savcısı, müteveffanın hayatını korumak için herhangi bir girişimde bulunmamıştır. Ba vuruna göre, annesinin şikâyetinin makamlar tarafından ciddiye alınmaması, toplumun ve yerel makamların aile içi iddete göz yumduğunun açık bir göstergesidir.

121. Ba vurun, ayrıca, H.O.nun cinayetten mahkum olmasına rağmen, verilen cezanın caydırıcı olmadığını ve normalde cinayete verilen cezadan çok daha hafif olduğunu iddia etmiştir. H.O.ya hafif ceza verilmesinin nedeni, sanığın ağır ceza mahkemesi önündeki savunmasında, onurunu korumak için ba vurunun annesini öldürdüğünü iddia etmesi olmasıdır. Namus suçları ile ilgili davalarda cezaları hafifletmek Türkiye'deki ceza mahkemelerinin genel uygulamasıdır. Namus suçları ile ilgili davalarda, ceza mahkemeleri bu tür suçları ileyenleri ya cezasız bırakmışlar ya da hafif cezaya hükmetmişlerdir.

2. Hükümet

122. Hükümet, yerel makamların ba vurun ile annesi tarafından yapılan suç duyuruları ile ilgili somut bir şekilde ilgilendiklerini vurgulamıştır. Bu bağlamda, yerel makamlar, yapılan suç duyurularının ardından şikâyetleri kayda geçirmiş, tıbbi muayenelerin yapılmasını sağlamış, tanıkları dinlemiş, olay yerlerinde araştırma yapmış ve şikâyetleri yetkili adli makamlara iletmislerdir. Gerektiği zaman ve olayın ciddiyetine bağlı olarak,

saldırğan gözaltına alınmı ve ceza mahkemelerince mahkum edilmı tır. Bu kovu turmalar en kısa süre içerisinde yapılmı tır. Makamlar ikayetlere kar ı titizlik ve duyarlılıkla hareket etmi , hiçbir ekilde ihmalkarlık sözkonusu olmamı tır.

123. Ancak, ba vuran ile annesi ikayetlerini geri çekerek makamların H.O. aleyhindeki cezai kovu turmayı takip etmelerini engellemi ve saldırğanın cezasız kalmasına katkıda bulunmu lardır. Bu bakımdan, dava dosyasındaki unsurlardan, ba vuran ile annesinin, H.O. veya soru turmayla ilgilenen Cumhuriyet Savcısının baskıları sonucu ikayetlerini geri çektikleri sonucu çıkmamaktadır. Ceza Kanununun 456/4, 457. ve 460. maddeleri uyarınca, sözkonusu fiil on gün veya daha fazla rapor gerektiren bir hastalı ı veya mütat i tigallerden mahrumiyeti mucip olmamı ise, takibi ikayete ba lıdır. Ayrıca, aleyhindeki delillerin yetersiz olması nedeniyle ceza mahkemeleri birçok davada H.O.yu mahkum etmemi tır. Dolayısıyla, ba vuran ile e i bir aile olarak birlikte ya ıyorlarken makamların bu ki ileri ayırması ve H.O.yu mahkum etmesi beklenemezdi; bu durumda A HSnin 8. maddesinde öngörülen haklar ihlal edilmı olurdu.

124. 27 ubat 2002 tarihinde ba vuranın annesi tarafından verilen dilekçeyle ilgili olarak, Hükümet, sözkonusu dilekçenin içeri inin öncekilerden hiçbir farkı olmadığını ve genel bir niteli e sahip oldu unu iddia etmi tır. Hayatının gerçekten tehlikede oldu una dair herhangi bir somut delil bulunmamaktadır. Ba vuranın annesi, dilekçesinde hiçbir ekilde koruma talebinde bulunmamı , yalnızca ikayetin ivedilikle incelenmesini ve ba vuranın e inin cezalandırılmasını talep etmi tır. Ancak, 27 ubat 2002 tarihli dilekçenin alınmasından sonra, ikayet kayda geçirilmı ve birincisi 27 Mayıs 2002 tarihinde olmak üzere birçok duru ma yapılmı tır. Son olarak, ba vuranın annesinin H.O. tarafından öldürülmesinin ardından, H.O. mahkum edilerek a ır cezaya çarptırılmı tır.

3. Interights

125. Interights, uluslararası uygulamaya atıfta bulunarak, ulusal makamların aile içi iddet dahil olmak üzere kadınlara uygulanan iddeti önlemek veya bu tür iddeti soru turmak, kovu turmak ve sorumluları cezalandırmak için gerekli titizli i göstermemeleri durumunda, bu tür eylemlerden devletin sorumlu oldu unu belirtmi tır. kenceden korunma hakkı ile ya am hakkının jus cogens (tüm devletlerce kabul edilmesi gereken uluslararası hukuk normu) niteli i, bu tür eylemleri soru turma ve kovu turma konusunda devletin örnek bir titizlik göstermesini gerektirir.

126. Ma durlar, aile içi iddet konusunda suç ihbarında bulunmamaları veya ikayetlerini geri çekmeleri konusunda sıklıkla korkutulmu veya tehdit edilmı lerdir. Ancak, cezasızlı ın önlenmesi ve hesabının verilmesi sorumlulu u ma dura de il devlete aittir. Uluslararası uygulama, yalnızca ma durun de il çevresindeki ilgili ki ilerin de aile içi iddeti ihbar edebilmesi ve soru turma ba latılmasını sa layabilmesi gerekti ini kabul eder. Ayrıca, uluslararası uygulama, kamu yararı gözönünde bulunduruldu unda ve yeterli delil bulunması halinde, ma dur ikayetini geri çekse bile aile içi iddet uygulayanların kovu turulmasına devam edilmesi gerekti ini varsaymaktadır. Bu geli meler, ma durun dahil yerine etkili kovu turma yapma sorumlulu unu do rudan devlete yükleme e ilimi oldu unu göstermektedir.

127. Belirli bir davada kovu turma yapılmaması gereken titizli i gösterme yükümlülü üne aykırı bir durum te kil etmezken, ma durun ikayetlerini geri çekmesi durumunda aile içi iddete ili kin soru turma veya kovu turmayı otomatikman durduran bir kanun veya uygulama sözkonusu yükümlülü ün ihlali niteli indedir. Bu yükümlülükler ve CEDAWın Fatma Yıldırım / Avusturya kararıyla ilgili olarak, devletin uygun bir yasal çerçeve olu turmasının yanı sıra etkili bir uygulamayı güvence altına alması gerekti i belirtilmi tır.

B. A HMnin de erlendirmesi

1. Ba vuranın annesinin hayatının korunması iddiası

a) Ba lantılı ilkeler

128. A HM, A HSnin 2/1 maddesinin ilk cümlesinin, devletin kasten veya kanun dışı adam öldürülmesinin engellenmesinin yanı sıra, kendi yargısına tabi ki ilerin ya amının korunması için gerekli tedbirleri almaya zorlandığını hatırlatır (L.C.B. / Birle ik Krallık, Raporlar 1998-III). Bu ba lamda, devletin temel görevi, ki i hayatına yönelik eylemleri caydırıcı somut bir ceza mevzuatı olu turmak ve ihlalleri caydırmak, önlemek ve cezalandırmak için olu turulan uygulama mekanizmasına dayanarak ya am hakkını güvenceye almaktır. Bu hüküm ayrıca, belirli bazı ko ullarda devletlere, ba kalarının suç unsuru te kil eden tutumları nedeniyle ya amı tehdit altında olan ki ileri korumak üzere önleyici tedbirler almak yönünde pozitif bir yükümlülük de getirmektedir (bkz.Osman / Birle ik Krallık, 28 Ekim 1998, Raporlar 1998-VIII).

129. Günümüz toplumlarında, polisin görevini yerine getirirken kar ıla tı ı zorluklar, insan davranı larının öngörülemezli i ve öncelikler ile kaynaklar açısından yapılması gereken i levsel seçimler gözönüne alınarak, bu pozitif yükümlülü ün kapsamı, yetkili makamlara dayanılmaz ve a ırı bir yük getirmeyecek biçimde yorumlanmalıdır. Bu nedenle, insan ya amına yönelik her türlü tehdit, A HS bakımından makamların, tehdidin gerçekle mesini önlemek amacıyla somut tedbirler almasını zorunlu kılmamaktadır. Pozitif yükümlülü ün ileri sürülebilmesi için, yetkililerin, sözkonusu esnada, ahıs ya da ahısların ya amlarının üçüncü ki ilerin suç fiilleri nedeniyle gerçek ve yakın bir tehdit altında bulundu unu bildikleri veya bilmeleri gerekti i ve makul bir açıdan bakıldı nda yetkileri dahilinde sözkonusu tehlikeyi bertaraf etmek için ku kuya yer bırakmayacak ekilde önlem almadıkları ortaya konulmalıdır (sözü edilen Osman). Gözönünde bulundurulması gereken bir di er unsur ise, polisin suçu caydırmak ve önlemek amacıyla yetkisini kullanırken, suç tahkikatı yaparken ve suçluları adalete teslim ederken çalı malarına me ru olarak kısıtlama getiren kanuni prosedüre ve A HSnin 5. ve 8. madesindekiler de dahil, di er güvencelere tamamıyla ba lı kalmasını sa lama gereklili idir (bkz. Osman/Birle k Krallık).

130. A HMye göre, makamların ki iye kar ı i lenen suçları önlemek veya caydırmak amacıyla yukarıda bahsedilen görevleri ba lamında ya am hakkını korumaya yönelik pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediklerine dair bir iddia sözkonusu olması halinde, ahıs ya da ahısların ya amlarının üçüncü ki ilerin suç fiilleri nedeniyle gerçek ve yakın bir tehdit altında bulundu unu bildikleri veya bilmeleri gerekti i ve makul bir açıdan bakıldı nda yetkileri dahilinde sözkonusu tehlikeyi bertaraf etmek için ku kuya yer bırakmayacak ekilde önlem almadıkları ortaya konulmalıdır. Ayrıca, A HSnin 2. maddesinde güvence altına alınan hakkın niteli i (temel hak) gözönünde bulunduruldu unda, ba vuranın, makamların ahsa yönelik gerçek ve yakın bir tehdidi önlemek için makul olarak yapmaları beklenen her eyi yapmadıklarını göstermesi yeterlidir. Bu konu, ancak her davanın kendi ko ulları ı ı nda aydınlatılabilir (bid).

b) Yukarıda bahsi geçen ilkelerin sözkonusu davaya uygulanması

i) Davanın kapsamı

131. A HM, yukarıda anlatılanları dikkate alarak, ba vuranın annesinin ya am hakkının korunması için yerel makamların önleyici i levsel tedbirler almaya yönelik pozitif yükümlülü ü yerine getirip getirmediklerini belirleyecektir. Bu ba lamda, ba vuranın annesinin H.O.nun suç fiilleri nedeniyle gerçek ve yakın bir tehdit altında bulundu unu makamların bilip bilmedikleri konusunun A HM tarafından belirlenmesi gerekmektedir. Tarafların ifadelerinden anla ıldı ı kadarıyla, sözkonusu davada sorulması gereken en önemli soru, yerel makamların ba vuran ile annesine yöneltilen iddetin önlenmesi için, özellikle ma durlar tarafından ikayetlerin geri çekilmesine ra men H.O. aleyhinde gerekli cezai veya di er uygun önleyici tedbirleri alarak gerekli titizli i gösterip

göstermedikleridir.

132. Ancak, bu sorulara e ilmeden önce, A HMnin fiziksel veya psikolojik iddetten sözlü saldırıya kadar çe itli türleri olan aile içi iddet sorununun sözkonusu dava ko ullarıyla sınırlandırılmayaca ını vurgulaması gerekmektedir. Aile içi iddet, üye devletlerin tamamını ilgilendiren ve genelde ahsi ili kilerde veya kapalı çevrelerde ya andı ı için her zaman su yüzüne çıkmayan genel bir problemdir ve etkilenenler yalnızca kadınlar de ildir. A HM, erkeklerin ve çocukların da, do rudan veya dolaylı olarak, aile içi iddetten ma dur olabileceklerini kabul eder. Dolayısıyla, A HM, sözkonusu davayı incelerken sorunun ciddiyetini gözönünde bulunduracaktır.

ii) Yerel makamların H.O.nun ölümcül bir saldırıda bulunaca ını öngörüp öngöremeyecekleri konusu

133. A HM, dava ko ullarına dönerek, ba vuran ile e i H.O.nun ba tan beri sorunlu bir ili kilerinin oldu unu gözlemlemektedir. Anla mazlıklar sonucunda, H.O. ba vurana kar ı iddete ba vurmu , ba vuranın annesi de kızını korumak için ili kilerine müdahale etmi tir. Dolayısıyla, ba vuranın annesi H.O.nun hedefi haline gelmi ve H.O. tarafından sorunlarının sebebi olmakla suçlanmı tır. A HM, bu ba lamda, bazı olayların ve makamların tepkisinin altını çizmenin önemli oldu u kanaatindedir:

(i) 10 Nisan 1995te, H.O. ile A.O. ba vuran ile annesini dövme , fiziksel olarak ciddi biçimde yaralanmalarına sebep olmu ve ölümlü tehdit etmi lerdir. Ba vuran ile annesinin sözkonusu konuyla ilgili olarak ba ta suç duyurusunda bulunmalarına ra men, bilahare ikayetlerini geri çekmeleriyle birlikte H.O. ve A.O. aleyhindeki cezai kovu turma sonlandırılmıştır.

(ii) 11 Nisan 1996da, H.O. ba vuranı yeniden dövme ve hayati tehlike olu turan yaralanmalara sebebiyet vermi tir. H.O. gözaltına alınmı ve ciddi fiziksel zarar verme nedeniyle aleyhinde cezai kovu turma ba latılmıştır. Ancak, H.O.nun serbest bırakılmasının ardından, ba vuran ikayetlerini geri çekmi ve H.O. aleyhindeki suçlamalar dü mü tür.

(iii) 5 ubat 1998de, H.O. ba vuran ile annesine bıçakla saldırmı tır. Üçü de ciddi biçimde yaralanmı , ancak Cumhuriyet Savcısı delil yetersizli i nedeniyle hiçbirini hakkında kovu turma ba latmamaya karar vermi tir.

(iv) 4 Mart 1998de, H.O., arabasını ba vuran ile annesinin üzerine sürmü tür. Her iki ma dur da ciddi biçimde yaralanmı tır. Tıbbi raporlarda ba vuranın yedi gün süreyle çalı amayacak durumda oldu u, annesinin yaralarının ise hayati tehlike arz etti i belirtilmi tir. Bu olayın ardından, ma durlar Cumhuriyet Savcılı ından H.O.nun ölüm tehditlerine kar ılık koruyucu tedbir alınmasını talep etmi ler ve ba vuran bo anma davası açmı tır. Ma durların ölüm tehdidi iddialarıyla ilgili olarak yapılan polis soru turması neticesinde, her iki tarafın da birbirlerini tehdit etti ine, ba vuranın annesinin intikam amacıyla kızını H.O.dan ayırmak için bu tür iddialarda bulundu una ve güvenlik güçlerinin vaktini bo a harcadı ına karar verilmi tir. Ölüm tehdidinde bulunmak ve cinayet giri imi suçlarından H.O. aleyhinde cezai kovu turma ba latılmıştır, ancak H.O.nun serbest bırakılmasından sonra ba vuran ile annesi yine ikayetlerini geri çekmi lerdir. Bu kez, makamların H.O. aleyhindeki ölüm tehdidinde bulunmak ve ba vuranı dövmek suçlarını dü ürmesine ra men, Diyarbakır A ır Ceza Mahkemesi, H.O.yu ba vuranın annesini yaralamaktan mahkum etmi ve üç aylık hapis cezasına çarptırmı tır. Hapis cezası daha sonra para cezasına çevrilmi tir.

(v) 29 Ekim 2001de, H.O., annesini ziyaretinden sonra ba vuranı yedi kez bıçaklamı tır. H.O., kayınvalidesinin evliliklerine müdahalesi nedeniyle kavga ettikleri sırada karısına saldırdı ını iddia ederek polise teslim olmu tur. Polis memurları, ifadesini aldıktan sonra H.O.yu serbest bırakmı tır. Ancak, ba vuranın annesi, H.O.nun tutuklanması talebiyle

Cumhuriyet Ba savcılı na ba vurmu ve kendisiyle kızının H.O.nun yaptığı baskı ve tehditler sonucu önceki ikayetlerini geri çektiklerini iddia etmiştir. Bunun sonucunda, H.O. bıçaklı saldırıdan hüküm giymi ve para cezasına çarptırılmıştır.

(vi) 14 Kasım 2001de, H.O. ba vuranı tehdit etmiş, ancak kovu turma makamları somut delil bulunmadığı gerekçesiyle suç isnadında bulunmamışlardır.

(vii) 19 Kasım 2001de, ba vuranın annesi, silah taşıyan H.O.nun devam eden ölüm tehditleri ve tacizleri nedeniyle Cumhuriyet Savcılığı na suç duyurusunda bulunmuştur. Polis tekrar ifadesini aldıktan sonra H.O.yu serbest bırakmıştır. Ancak, Cumhuriyet Savcısı, ölüm tehdidinde bulunduğunu iddia ederek H.O. aleyhinde dava açmıştır.

(iiiv) Daha sonra, 27ubat 2002 tarihinde, ba vuranın annesi, Cumhuriyet Savcılığı na ba vurarak H.O.nun tehditlerinin arttığını ve hayatlarının ciddi tehlikede olduğunu bildirmiş, polisin H.O.ya karşı harekete geçmesi talebinde bulunmuştur. Polis, H.O.nun ifadesini almış ve Sulh Ceza Mahkemesi, yalnızca ba vuranın annesinin öldürülmesinin ardından H.O.yu iddialar hakkında sorgulamıştır. H.O., iddiaları reddetmiş ve eğerinin, ahlaksız bir hayat süren annesini ziyaret etmesini istemediğini belirtmiştir.

134. Yukarıdaki olayları içinde, H.O. tarafından, ba vuran ve annesine yönelik artmakta olan bir tehdit uygulanmış görülmektedir. H.O. tarafından işlenen suçlar, önleyici tedbirler gerektirecek kadar ciddi idi ve mağdurların sağlığı ve güvenliğini yönelik devam etmekte olan bir tehdit bulunmaktaydı. Bu ilkinin evveliyatının incelenmesinden, failin aile içi tehdit sicilinin olduğu ve bunun daha da ötesinde önemli bir tehdit riskinin bulunduğu anlaşılmıştır.

135. Ayrıca, mağdurların durumu yetkililerce de bilinmekteydi ve anne, hayatının ciddi tehlike altında olduğundan bahisle ve polisin H.O.ya karşı harekete geçmesi istemiyle Diyarbakır Cumhuriyet Ba savcılığı na ba vurmuştur. Ancak, yetkililerin, ba vuranın annesinin talebine verdiği cevap, yalnızca annenin iddialarına ilişkin olarak H.O.nun ifadesini almakla sınırlıydı. Bu talepten yaklaşık olarak iki hafta sonra, 11 Mart 2002de, H.O., ba vuranın annesini öldürmüştür.

136. Yukarıda anlatılanları göz önünde bulundurarak, A HM, yerel makamların, H.O. tarafından gerçekleştirilebilecek ölümcül bir saldırıyı tahmin edebilecekleri sonucuna ulaşmıştır. A HM, yetkililerin farklı davranması halinde olayların gidişatının farklı olacağından ve cinayetin gerçekleştirilmesinden emin olamaz, ancak, gerçekten sonucu deşirme veya zararı azaltma amacıyla taşıyan makul önlemler alınmamasının devletin sorumluluğunu gündeme getirmeye yeterli olduğunu hatırlatır. (bkz. E. Ve Dilerleri - İngiltere, no. 33218/96, §). Dolayısıyla A HM, bundan sonraki safhada, yetkililerin, ba vuranın annesinin öldürülmesini engellemek için ne derece tedbir aldığını inceleyecektir.

iii) Yetkililerin, ba vuranın annesinin öldürülmesini önlemeye yönelik olarak gerekli gayretini göstermediğini

137. Hükümet, kovu turma makamlarının H.O.ya yönelik her cezai işlemde, bu işlemlere iç hukuk uyarınca son vermek zorunda kaldıklarını, zira ba vuran ve annesinin ikayetlerini geri çektiklerini belirtmiştir. Hükümete göre, yetkililer tarafından yapılacak ba ka müdahaleler, mağdurların 8. madde kapsamındaki haklarının ihlal edilmesi anlamına gelecekti. Ba vuran, kendisi ve annesinin, H.O.nun ölüm tehditleri ve baskısı sebebiyle ikayetlerini geri çekmek zorunda kaldıklarını belirtmiştir.

138. A HM, öncelikle Taraf Devletler arasında, mağdur ikâyetini geri çektiğinde, aile içi tehdit faillerine ilişkin cezai kovu turmanın yürütülmesine dair genel bir görüşü bulmuş bulunmadığını not eder. Ancak yine de, izlenecek yolu belirlerken yetkili makamların, mağdurların 2., 3. ve 8. maddelerdeki hakları arasındaki dengeyi gözetmeleri gerektiğini

ili kin bir anlayı ın mevcut oldu u görölmektedir. Bu ba lamda, üye Devletlerdeki uygulamaları inceleyerek, A HM, kovu turmanın devamına karar verilmesinde, dikkate alınması gereken belirli faktörler oldu unu gözlemler:

- suçun ciddiyeti;
- ma durun yaralarının fiziksel veya psikolojik olması;
- davalının silah kullanıp kullanmadı ı ;
- davalının saldırıdan bu yana tehditlerde bulunup bulunmadı ı ;
- davalının saldırıyı planlayıp planlamadı ı ;
- hanede ya ayan çocuklar üzerindeki (psikolojik) etkisi; davalının tekrar saldırıda bulunma ihtimali;
- ma dur veya dahil olan, veya olabilecek, di er ki ilerin sa lı ı ve güvenli ine yönelik devam etmekte olan tehdit;
- ma durun davalıyla halihazır ili kisi; kovu turmaya ma durun iste inin aksine devam edilmesinin bu ili ki üzerindeki etkisi;
- ili kinin evveliyatı, özellikle geçmi te de iddet uygulanıp uygulanmadı ı ;
- ve davalının adli sicili, özellikle geçmi te iddet uygulandı olup olmadı ı .

139. Bu uygulamadan, suç ne kadar büyükse ya da ba ka suçların i lenmesi riski ne kadar yüksekse, kamu yararı açısından kovu turmanın devam etmesinin, ma durlar ikâyetlerini geri çekse dahi, o derece önemli oldu u sonucuna varılabilir.

140. Hükümetin, yetkililerin ba vuran ve e ini ayırmaya yönelik her türlü giri iminin, özel hayatın korunması haklarının ihlali anlamına gelece i argümanına ili kin olarak ve Türk hukukunda, ma durun ikâyetini geri çekti i ve 10 gün ya da fazla bir süre için i göremez duruma sokacak yaralanmalara maruz kalmadı ı davalardaki kovu turmaların devamına gerek olmadı ını dikkate alarak, A HM, yerel makamlarca ma durun 2. ve 8. maddelerdeki hakları arasında olması gereken makul dengenin kurulup kurulmadı ını inceleyecektir.

141. Bu ba lamda, A HM, H.O.nun ba vuranla olan ili kisinde en ba ından beri iddete ba vurdu unu not eder. Pek çok kez, ba vuran ve annesi, fiziksel yaralanmaya maruz kalmı ve derin üzüntü ve korkudan anla ılaca ı üzere, psikolojik baskı görmü tür. H.O. kimi zaman bıçak ya da av tüfe i gibi öldürücü silahlar kullanmı ve sürekli olarak ba vuran ve annesine yönelik ölüm tehditleri savurmu tur. Ba vuranın annesinin öldürülmesine dair ko ulları dikkate alarak, H.O.nun saldırıyı planladı ı da söylenebilir, zira saldırıdan önce bıçak ve silah ta ımakta ve zaman zaman ma durun evi civarında dola maktaydı.

142. Ba vuranın annesi, çiftin ili kisine müdahalesi sonucunda hedef haline gelmi tir ve çiftin çocukları da aile evinde devam eden iddetin psikolojik etkileri ba lamında ma dur olarak görülebilir. Yukarıda anlatıldı ı üzere, bu davada, H.O.nun saldırgan davranı ları ve adli sicili, ma durların sa lı ı ve güvenli ine yönelik tehdidi ve ili kideki iddet evveliyatı dikkate alındı ında, daha fazla iddet olması ihtimal sathından çıkıp öngörülebilir hale gelmi ti.

143. A HMye göre, yerel makamların, H.O.ya yönelik cezai i lemlere devam edilmemesine karar verirken, yukarıdaki faktörleri yeterince dikkate aldı ı .

görülmemektedir. Bunun yerine, aile meselesi olarak gördükleri bir duruma müdahale etmekten kaçınma ihtiyacına öncelikle önem verdikleri görülmektedir. Üstelik, ikayetlerin geri çekilmesinin arkasındaki saikleri dikkate aldıklarına dair hiçbir belirti bulunmamaktadır. Bu, ba vuranın annesinin, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığına, kendisi ve kızının ikayetlerini, H.O.nun kendilerine yönelik ölüm tehditleri ve baskısı sebebiyle geri çektiklerini bildirmesine rağmen gerçekleşmemiştir. H.O.nun, özgür olduğu anda veya gözaltından çıkmasının ardından, maddelerin ikayetlerini geri çekmesi de çarpıcıdır.

144. Hükümetin, yerel makamlarca yapılacak herhangi bir müdahalenin, AHS'nin 8. maddesi kapsamındaki haklarını ihlal edeceği argümanına ili kin olarak, A HM, makamların, yardıma ihtiyacın bulunmadığı, zira sözkonusu ihtilafın özel mesele olduğu şeklindeki görüşünün, ba vuranın haklarından faydalanmasını garanti altına alacak pozitif yükümlülükleriyle çatıştığına hükmettiği, benzer bir aile içi iddet kararına atıfta bulunur (bkz. Bevacqua ve S. - Bulgaristan, no. 71127/01, 12 Haziran 2008). Ayrıca, A HM, bazı durumlarda, yerel makamların, bireylerin özel ve aile hayatına yapacakları müdahalelerinin, ba ka bireylerin sağlığını ve haklarını korumak ve suç oluşturan fiillerin önlenmesini engellemek için gerekli olabileceğini anımsatır (bkz. K. A. ve A. D. - Belçika, no. 42758/98 ve 45558/99, 17ubat 2005). Bu davada ba vuranın annesine yönelik tehlikenin ciddiyeti, makamların bu tür bir müdahalesini gerekli kılmıştır.

145. Ancak, A HM, bu davadaki cezai soruşturmanın, o tarihte yürürlükte olan iç hukuk hükümleri kapsamında (eski Türk Ceza Kanununun 456/4, 457. ve 460. maddeleri), kovuşturmanın ba vuranın ve annesinin ikayetlerini takip etmelerine bağlı olmasını ve sözkonusu hükümlerin 10 gün ya da fazla bir süre için rahatsızlık ya da iş göremezlik durumuyla sonuçlanmayan durumlarda kovuşturma makamlarının cezai soruşturmaya devam etmelerine izin vermemesini esefle karışılır. Yukarıda anılan hükümlerin ve genel itibarıyla yerel makamların, H.O.ya yönelik cezai işlemlere devam etmemesinin, ba vuranın annesini, yaşamının ve güvenliğinin korunmasından mahrum bıraktığını gözlemler. Diğer bir ifadeyle, o tarihte yürürlükte olan mevzuat, ve özellikle de en az on gün iş göremezlik ile ili kin art nedeniyle, devlet her türlü aile içi iddeti cezalandıran ve maddelere yeterli güvence sağlayan bir sistem geliştirmek ve bu sistemi etkin bir biçimde uygulamak şeklindeki pozitif yükümlülüğünü yerine getirmemiştir. Dolayısıyla A HM, geçmişte H.O. tarafından işlenmiş suçların ciddiyetini dikkate alarak, kovuşturma makamlarının, maddelerin ikayetlerini geri çekmelerini dikkate almaksızın, işlemlere kamu yararı bakımında devam etmiş olmaları gerektiğini kanıtlamıştır. (bkz. Recommendation Rec (2002) 5 of the Committee of the Ministers).

146. Aile içi iddet maddeleri için etkili korumayı önleyen mevzuat çerçevesi bir yana, A HM'nin, yerel makamların ba vuranın annesinin diğer hususlar bakımından yaşam hakkını korumak için yeterli gayreti gösterip göstermediğini de erlendirmesi gerekmektedir.

147. Bu bağlamda, A HM, H.O.nun evi etrafında dolaşarak, özel yaşamına tecavüz ederek ve bıçak ve silah taşıyarak kendisini rahatsız ettiğine ili kin müteveffanın ikâyetine rağmen, polis ve kovuşturma makamlarının, ne H.O.yu gözaltına aldığı ne av tüfeği buldurması ve bu av tüfeğiyle tehditler savurması iddiasına ili kin olarak gerekli adımları attığını not eder (bkz. yukarıda anılan Kontrova). Hükümetin, ba vuranın annesinin hayatının tehlikede olduğu dair somut bir kanıt olmadığını savunmasına karşılık, A HM, yetkililerin H.O.nun yarattığı tehlikeyi de erlendirdiklerine ve tutuklanmasının orantısız bir önlem olacağına karar verdiklerine dair bir veri bulunmadığını, aksine yetkililerin bu hususları hiç dikkate almadığını gözlemler. Her hal ve karda, A HM, aile içi iddet vakalarında, failerin haklarının, maddelerin yaşam ve bedensel ve ruhsal bütünlük haklarından daha üstün olamayacağına altını çizerek (bkz. CEDAWın yukarıda anılan Fatma Yıldırım - Avusturya, ve A. T. - Macaristan kararları).

148. Ayrıca, devletin yaşamı tehlikede olan bir bireyi korumaya yönelik önleyici tedbirler almasına ili kin pozitif yükümlülüğünde, sicilinde iddet eylemleri olan bir ühpheliyle

kar ı kar ıya olan yerel makamların, ba vuranın annesini korumak amacıyla durumun ciddiyetiyle ba da an özel tedbirler almaları beklenebilirdi. Bu amaçla, savcı ya da sulh ceza hâkimi, kendi inisiyatifiyle 4320 no.lu Kanunun 1. ve 2. Bölümlerinde yer alan koruyucu tedbirlerden bir ya da birkaçının alınması talimatını verebilirdi. H.O.nun ba vuranın annesiyle görüşmesini, ileti im kurmasını, ya da ona yakla masını engelleyici ya da belirli bölgelere girmesini yasaklayıcı bir ihtiyati tedbir kararı da alabilirdi (bu ba lamda bkz. Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı Rec (2002) 5). Ancak bunun aksine, ba vuranın annesinin sürekli korunma taleplerine kar ın, polis ve sulh ceza mahkemesi, H.O.nun yalnızca ifadesini almı ve kendisini serbest bırakmı tır. Yetkililerin, ifade almak dı nda, yakla ık iki hafta boyunca pasif kaldı ı süre zarfında, H.O. ba vuranın annesini öldürmü tür.

149. Bu ko ullarda, A HM, yerel makamların, gerekli gayreti gösterdiklerinin söylenemeyece i kanısına varmı tır. Dolayısıyla, A HSnin 2. maddesi kapsamında, ba vuranın annesinin ya ama hakkını korumaya dair pozitif yükümlülüklerini yerine getirememi lerdir.

2) Ba vuranın annesini öldürülmesine yönelik cezai kovu turmanın etkinli i

150. A HM, A HSnin 2. maddesinin ilk fıkrasında yer alan pozitif yükümlülü ün, aynı zamanda, anlamı itibarıyla, bir cinayetin sebeplerini ortaya koyabilecek ve suçlu tarafların cezalandırılmalarını sa layacak, etkili ve ba ımsız bir yargı sisteminin kurulmasını gerektirdi ini hatırlatır (bkz. gerekli de i ikliklerin yapılması artıyla, Calvelli ve Ciglio - talya (BD), no. 32967/96, A HM 2002). Bu tür bir soru turmanın esas amacı, ya am hakkını koruyan ulusal yasaların etkili olarak uygulanmasını ve kamu görevlilerinin veya kurumlarının dahil olan durumlarda, bu ki i ve kurumların sorumlulukları altında meydana gelen ölümlere ili kin hesap vermelerini sa lamaktır (bkz. yukarıda anılan Paul ve Audrey Edwards). A HSnin 2. maddesinin anlamı ba lamında etkili soru turma zımni olarak özen ve makul ivedilik gerektirmektedir (bkz. Ya a - Türkiye, 2 Eylül 1998, Reports 1998-VI; Çakıcı - Türkiye, (BD), no. 23657, A HM 1999-IV). Belirli bir durumda, bir soru turmada ilerlemeyi önleyen engeller veya zorluklar olabilece i kabul edilmelidir. Ancak, bir ölümcül güç kullanımı olayını soru tururken yetkililerin ivedilikle harekete geçmesi, kamuoyunun hukukun üstünlü üne olan güveninin korunması ve kanunsuz fiillerin örtbas edildi i veya bunlara müsamaha edildi i izleniminin yaratılmaması için zaruridir (bkz. Av ar - Türkiye, no. 25657/94, A HM 2001-VII (bölümler)).

151. A HM, esasen ba vuranın annesinin öldürülmesini çevreleyen ko ullara yönelik olarak yetkililer tarafından kapsamlı bir soru turma yapıldı ını not eder. Ancak, H.O.nun Diyarbakır A ır Ceza Mahkemesi tarafından yargılanması ve cinayet ve kanunsuz ate li silah bulundurmaktan mahkûm edilmesine ra men, dava hala Yargıtayda devam etmektedir. Dolayısıyla, hâlihazırda altı yıldır süren sözkonusu cezai i lemler, yetkililerin, failin hâlihazırda suçu itiraf etti i bir kasten adam öldürme olayını soru turmasında, süratli bir yanıtı olarak tanımlanamaz.

3) Sonuç

152. Yukarıda anlatılanlar ı ında, A HM, sözkonusu eksikliklerin, bu ko ullarda ceza ve hukuk davaları bakımında iç hukuk yollarına ba vurulmasını aynı derecede etkisiz kıldı ı kanısındadır. Dolayısıyla, Hükümetin bu hukuk yollarının tüketilmemesine yönelik ilk itirazını reddeder.

153. Ayrıca, A HM, bu davada uygulandı ı üzere, ceza hukuku sisteminin, H.O.nun i ledi i kanunsuz eylemlerin etkili bir biçimde önlenmesini sa layacak yeterli caydırıcı etkiyi haiz olmadı ı kanısına varmı tır. Mevzuattan kaynaklanan engeller ve halihazırda varolan yolların kullanılmaması, mevcut yargı sisteminin caydırıcı etkisini ve A HSnin 2. maddesinde muhafaza edildi i üzere, ba vuranın annesinin ya ama hakkının ihlal

edilmesini önlemede sahip olması gereken önleyici etkiyi sabote etmi tir. A HM, bu ba lamda, durum dikkatlerine sunuldu u andan itibaren, yerel makamların, bir saldırganın, ma durun bedensel bütünlü üne tehdit yöneltme olasılı ını önleyebilecek yeterli tedbirleri alamamasına ili kin olarak, ma durun tutumunu dayanak olarak alamayacaklarını tekrarlar (bkz. yukarıda anılan Osman - ngiltere). Dolayısıyla, A HSnin 2. maddesi ihlal edilmi tir.

III. A HSN N 3. MADDES N N HLAL ED LD DD ASI

154. Ba vuran, pek çok defa iddet, yaralama ve ölüm tehditlerine maruz kaldı ını ancak yetkililerin durumuna ilgisiz kaldı ını ileri sürerek ikâyetçi olmu tur. Bu durum kendisinde acı ve korkuya sebep olmu ve A HSnin 3. maddesini ihlal etmi tir. Söz konusu maddeye göre:

Hiç kimse i kenceye, insanlık dı ı ya da onur kırıcı ceza veya i lemlere tabi tutulamaz.

A. Tarafların görü leri

155. Ba vuran, kocası tarafından kendisine uygulanan iddetin bir sonucu olarak maruz kaldı ı yaralanmalar ve acının, A HSnin 3. maddesi kapsamında i kenceye vardı ını iddia etmi tir. Süregelen iddete ve kendisinin defalarca yaptı ı yardım taleplerine ra men, yetkililer ba vuranı kocasından koruyamamı tir. Sanki iddet, devlet gözetiminde yapılmı tir. Aile içi iddet kar ısından yetkililerin gösterdi i duyarsızlık ve ho görü, ba vuranın kendini a a ılanmı , çaresiz ve savunmasız hissetmesine neden olmu tur.

156. Hükümet, ba vuranın ikâyetlerini geri çekmesinin ve yetkililerle i birli i yapamamasının, yetkili makamların kocası aleyhinde cezai i lem yapmalarını engelledi ini ifade etmi tir. Ayrıca, 4320 nolu Kanun kapsamında mevcut hukuk yollarına ek olarak, ba vuranın, kamu kurumları ve sivil toplum örgütlerinin i birli iyle kadınları korumak için kurulmu olan misafirhanelerden birine sı ınabilece ini belirtmi tir. Bu ba lamda, ba vuran, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna ba vurarak bu misafirhanelerden birisine kabul için talepte bulunabilirdi. Bu misafirhanelerin adresleri gizliydi ve yetkililerce korunmaktaydı.

157. Interights, devletlerin, kamu ya da özel sektör aracılı ıyla olsun, hakkında bilgi sahibi oldukları veya bilgi sahibi olmaları gereken kötü muameleyi derhal durdurmak amacıyla harekete geçmek için makul adımları atmaları gerekti ini belirtmi tir. Aile içi iddetin tespit edilmesi güç niteli i ve bu tür iddet eylemlerini bildirmekten sıklıkla korkan kadınların bilhassa savunmasız oldu u dikkate alındı ında, devletin daha fazla gayret göstermesi gerekti i belirtilmektedir.

B. A HMnin de erlendirmesi

1) Uygulanabilir ilkeler

158. A HM, 3. maddenin kapsamına girebilmesi için, kötü muamelenin asgari bir vahamet seviyesine ula ması gerekti ini tekrarlar. Bu asgari seviyenin de erlendirilmesi görecelidir: muamelenin niteli i ve kapsamı, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile bazı durumlarda, ma durun cinsiyeti, ya ı ve sa lık durumu gibi dava ko ullarına ba lıdır (bkz. Costello-Roberts - ngiltere, 25 Mart 1993, Seri A no. 247-C).

159. Üçüncü madde kapsamında, devlet dı ı aktörler tarafından bireylere uygulanan kötü muamele ba lamında, Devletin sorumlu tutulup tutulamayaca ı hususuyla ilgili olarak, A HM, Yüksek Sözle meci Tarafların, A HSnin 1. maddesi uyarınca, kendi yargı yetkileri kapsamındaki herkese A HSde tanımlanan hak ve özgürlükleri temin etme yükümlülüklerinin, 3. maddeyle birlikte ele alındı ında, Devletlerin, kendi yargı yetkileri dâhilindeki bireylerin, bireyler tarafından uygulananlar da dâhil olmak üzere, i kence,

insanlık dır ı, küçültücü muamele veya cezaya maruz bırakılmamalarını temin etmek için olu turulmu tedbirleri almalarını gerekli kıldı ını hatırlatır (bkz. gerekli de i iklikler yapılmak artıyla, H. I. R. - Fransa, 29 Nisan 1997, Reports 1997-III). Özellikle çocuklar ve di er savunmasız ki iler, bu tür ciddi ki isel bütünlük ihlalleri kar ısında, Devlet tarafından korunma hakkını haizdirler (bkz. A. - ngiltere, 23 Eylül 1998, Reports 1998-VI).

2.Yukarıda de inilen ilkelerin bu davaya uygulanması

160. A HM, ba vuranın, Devlet tarafından korunma hakkına sahip olan savunmasız bireyler grubuna dâhil olabilece ini de erlendirmi tir (bkz. yukarıda anılan A. - ngiltere). Bu ba lamda, geçmi te ba vuranın maruz kaldı ı iddeti, H.O.nun tahliyesinden sonra yöneltti i tehditleri, ba vuranın daha fazla iddete maruz kalmaktan duydu u korkuyu, içinde bulundu u sosyal altyapıyı, yani Türkiyenin güneydo usunda kadınların içinde bulundu u savunmasız durumu kaydeder.

161. A HM, ayrıca, ba vuranın fiziksel yaralanma ve psikolojik baskı ekinde maruz kaldı ı iddetin, A HSnin 3. maddesi kapsamında kötü muamele kabul edilecek derecede ciddi oldu unu gözlemler.

162. Dolayısıyla, A HMnin, bir sonraki a amada, yerel makamların, ba vuranın bedensel bütünlü üne yönelik iddet saldırılarının tekrar meydana gelmesini engelleyecek tüm makul tedbirleri alıp almadı ını incelemesi gerekmektedir.

163. A HSnin 1. bölümündeki hak ve özgürlüklerin nihai yorumunu yapmaya yetkili olan A HM, bu de erlendirmeyi yaparken, yerel makamların A HMnin ba ka ülkelerle ilgili de olsa, benzer durumlarda aldı ı kararlarda benimsedi i ilkeleri yeterince dikkate alıp almadıklarına bakacaktır.

164. A HS hükümlerini ve Devletin muhtelif davalardaki yükümlülüklerini yorumlarken (bkz. gerekli de i iklikler yapılmak artıyla Demir ve Baykara - Türkiye (BD), no. 34503/97, 12 Kasım 2008), A HM, ayrıca, Avrupa devletlerinin ve CEDAW gibi, uzmanla mı uluslararası enstrümanların uygulamalarından ortaya çıkan ortak de erleri ve anlayı ı ve Devletin cinsiyete dayalı iddetin ortadan kaldırılmasına dair görevlerini spesifik olarak ortaya koyan Belem do Para Sözle mesi gibi, uluslararası hukuk normları ve ilkelerinin geli imini dikkate alacaktır.

165. Her halukarda, yerel makamların yerine geçerek onlar adına, onların A HSnin 3. maddesi kapsamındaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmek için alınabilecek geni tedbirler yelpazesi içinden bir seçim yapmak, A HMnin görevi de ildir (bkz. gerekli de i iklikler yapılmak artıyla, yukarıda anılan Bevacqua ve S. - Bulgaristan). Ancak, A HSnin 19. maddesi ve A HSnin güvenceye aldı ı hakların teorik ve aldatici de il, uygulanabilir ve etkili olması gerekti i ilkesi kapsamında, A HM, bir devletin kendi yargı yetkisi kapsamındakilerin haklarını korumaya dair yükümlülü ünün yeterince yerine getirildi inden emin olmalıdır (bkz. Nikolova ve Velichkova - Bulgaristan, no. 7888/03, 20 Aralık 2007).

166. Olayların incelenmesine gelince, A HM, yerel makamların, yani polis ve savcılarının, tamamen pasif kalmadıklarını not eder. iddet içeren her olayın ardından, ba vuran, sa lık muayenesine götürülmü ve kocasına yönelik cezai i lemler ba latılmı tır. Polis ve kovu turma makamları, cezai eylemlerine ili kin olarak H.O.yu sorgulamı , iki defa tutuklamı , ölümle tehdit etmek ve fiziksel zarar vermek suçundan dava açmı , ba vuranı yedi defa bıçaklamaktan dolayı mahkûmiyetine karar vermi ve para cezasına çarptırmı tır.

167. Ancak, bu tedbirlerin hiçbiri, H.O.nun daha fazla iddet uygulamasını engellemek için yeterli olmamı tır. Bu ba lamda, Hükümet, ba vuranı ikâyetlerini geri çekmekle ve

yetkililerle i birli i yapmamakla suçlamı tır; ulusal mevzuatın ma durun ikayetini takip etmesini öngörmesi nedeniyle yetkili makamların H.O. aleyhindeki cezai i lemlere devam etmeleri engellenmi tir.

168. A HM, 2. madde kapsamındaki ikâyet açısından, yasal çerçevenin, kovu turma makamlarının, ikâyetlerin ba vuran tarafından geri çekilmesine ra men, H.O. tarafından yöneltilen iddetin kovu turmayı gerektirecek kadar ciddi olması ve ba vuranın bedensel bütünlü üne yönelik sabit bir tehdit bulunması temelinde, H.O.ya yönelik cezai soru turmaya devam etmesini sa lamı olması gerekti ine dair görü ünü tekrarlar.

169. Ancak, yerel makamların, ba vurana yönelik iddet saldırılarının tekrarlanmasını önlemeye yönelik olarak gereken gayreti gösterdikleri söylenemez, zira, ba vuranın kocası bu iddet saldırılarını herhangi bir engel olmadan ve A HS tarafından tanınan haklara zarar vermek suretiyle cezasız kalarak gerçekte tirmi tir. Örnek olarak, ilk ciddi olayın ardından, H.O. ba vurana tekrar a ır bir biçimde darp etmeye ba lamı ve hayatını tehlikeye sokmaya yetecek kadar yaralanmasına sebebiyet vermi tir, ancak suçun niteli i ve ba vuranın tekrar sa lı na kavu ması dikkate alınarak tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmı tır. Nihayetinde, i lemlere son verilmi tir, zira ba vuran ikâyetlerini geri çekmi tir. Tekrar belirtmek gerekirse, H.O.nun ba vuran ve annesine bıçakla saldırmı ve a ır yaralanmalarına sebep olmu olmasına ra men, kovu turma makamları herhangi bir soru turma yapmaksızın kovu turmaya son vermi tir. Aynı ekilde, H.O., aracını, ba vuran ve annesinin üzerine sürmü , bu defa annesi yaralanmı ve ba vuranın hayatı tehlikeye girmi tir. Cezaevinde yalnızca 25 gün kalmı ve ba vuranın annesinde a ır yaralanmalara sebebiyet vermekten para cezasına çarptırılmı tır. A HM, bilhassa, Diyarbakır Sulh Ceza Mahkemesinin, ba vurana yedi yerinden bıçaklamasına kar ılık olarak H.O.yu, taksitlere bölünebilen, cüzi bir para cezasına çarptırması kar ısında a kınlık içinde kalmı tır.

170. Yukarıda anlatılanlar ı ında, A HM, ba vuranın eski kocasının fiillerine kar ı gösterilen tepkinin, sözkonusu suçun a ırlı ı kar ısında açıkça yetersiz oldu u kanısındadır (bkz. gerekli de i iklikler yapılması kaydıyla, Ali ve Ay e Duran - Türkiye, no. 42942/02, 8 Nisan 2008). Dolayısıyla, bu davadaki yargı kararlarının, etkililikten yoksunluk ve belirli bir ho görü ortaya koydu unu ve H.O.nun yaptıkları üzerinde gözle görülebilir hiçbir önleyici veya caydırıcı etkisinin olmadı ını gözlemler.

171. Hükümetin, ba vuranın 4320 sayılı Kanun ba lamındaki iç hukuk yollarına ba vurabilece i ve kadınların korunması amacıyla kurulan misafirhanelerden birine sı nabilece i iddiası hususunda A HM, 4320 sayılı Kanunun yürürlü e girdi i 14 Ocak 1998 tarihine kadar Türk hukukunun, savunmasız ki ileri aile içi iddete kar ı korumayı amaçlayan idari ve güvenli i sa layıcı tedbirler almamı oldu unu kaydeder. Bu tarihten sonra dahi, ulusal makamların ba vurana e ine kar ı koruyabilmek amacıyla sözkonusu kanunun sa ladı ı tedbirlere ve yaptırımlara ba vurmadıkları anla ılmaktadır. H.O. tarafından uygulanan iddetin seviyesi göz önüne alındı ında, Cumhuriyet Savcılı ı ba vuranın 4320 sayılı Kanunun uygulanmasını özel olarak talep etmesini beklemeden, kendi inisiyatifiyle sözkonusu kanunun içerdi i tedbirleri uygulamalıydı.

172. Bu durumda, Hükümetin ileri sürdü ü gibi ba vuranın, misafirhanelerden birine kabul edildi i farz edilse dahi, A HM bunun yalnızca geçici bir çözüm oldu unu kaydeder. Ayrıca, bu misafirhanelerde kalan ma durların güvenli ini sa lama hususunda herhangi bir resmi düzenleme bulundu u ileri sürülmemi tir.

173. Son olarak A HM, büyük bir endi eyle, ba vuranın maruz kaldı ı iddetin son bulmadı ını ve yetkili makamların, hareketsiz kalmaya devam ettiklerini kaydeder. A HM, bu ba lamda, serbest bırakılmasını müteakiben H.O.nun yeniden ba vuranın fiziksel bütünlü ünü tehdit etmeye ba ladı ını kaydeder (bkz. 59. paragraf). Ba vuranın savcılıkların kendini koruyan önlemler almasını talep etti i 15 Nisan 2008 tarihli dilekçesine ra men A HM, yetkili makamların aldı ı tedbirlere ili kin Hükümetten bilgi

sunmasını isteyene kadar hiçbir şey yapılmamıştır. Bu talebi müteakiben, Adalet Bakanlığının talimatı üzerine Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı, H.O.yu yaptığı ölüm tehditlerine ilişkin sorgulamı ve ba vuranın u anki erkek arkadaşının ifadesini almıştır (bkz. paragraflar 60-67).

174. Ba vuranın yasal temsilcisi bir kez daha A HMye, yetkili makamların müvekkilinin korunması için yeterli tedbirler almamaya devam etmesinin, ba vuranın yaşamını ciddi bir tehlikeye soktuğunu bildirmiştir. Söz konusu şikâyetin aktarılması ve A HMnin bu hususta bir açıklama talep etmesini müteakiben ulusal makamların, ba vuranın korunmasını sağlayacak özel tedbirler aldıkları anlaşılmaktadır (bkz. 69. paragraf).

175. 3. madde ba lımında sunulan şikâyetler hususunda önerilen çarelerin etkisizliğini göz önüne alan A HM, Hükümetin iç hukuk yollarının tüketilmemesine ilişkin itirazını reddeder.

176. A HM, ba vuranın fiziksel bütünlüğünün e i tarafından ciddi biçimde ihlal edilmesine rağmen devlet yetkililerince caydırıcı koruma önlemlerinin alınmaması sebebiyle A HSnin 3. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varır.

IV. A HSNİN 2. VE 3. MADDELERİ İLE BİRLİKTE 14. MADDESİNİN İHLAL

177. Ba vuran, A HSnin 2. ve 3. maddeleri ile birlikte 14. maddesi ba lımında kendisi ve annesinin, cinsiyetlerine dayanılarak ayrımcılığa maruz bırakıldığından şikâyetçi olmuştur.

A HSnin 14. maddesine göre:

Bu Sözleşmeyle tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi bir başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır.

A. Tarafların görüşleri

1. Ba vuran

178. Ba vuran, aile birliği adı altında kadının hayatının değersiz olarak kabul edilmesi sebebiyle Taraf Devletin kadınları koruma hususunda ayrımcı ve yetersiz olduğunu ileri sürmüştür. Anılan dönemde yürürlükte olan eski Medeni Kanun, kocanın ailenin reisi ve aile birliğinin temsilcisi olması nedeniyle isteklerinin öncelikli olması gibi, erkekler ve kadınlar arasında ayrım yapan çok sayıda hüküm içermektedir. Ayrıca, o zamanki Ceza Kanunu kadınlara ikinci sınıf vatandaşlar olarak muamele etmekteydi. Kadın, öncelikle toplumun ve aile içinde erkeğin mülkü olarak görülürdü. Bunun en önemli göstergesi, kadınlara karşı işlenen cinsel suçlar, kadının kişisel haklarına ve özgürlüklerine direkt saldırı teşkil ettiği halde, bu suçların Genel Ahlak ve Aile Düzenine İlişkin Suçlar başlıklı bölümde yer almasıydı. Ceza Kanununun aile namusu için karılarını öldüren kişilere daha hafif cezalar vermesinin nedeni budur. H.O.nun 15 yıllık bir ceza alması, Ceza Kanunundaki sınıflandırmanın bir sonucudur.

179. Hükümetin Medeni Hukuk ve Ceza Hukuku alanlarında sırasıyla 2002 ve 2004 yıllarında gerçekleştirdiği reformlara rağmen, halen erkeklerin gösterdiği aile içi şiddet hâgörülmekte ve saldırganlar, adli ve idari makamlarca cezadan muaf tutulmaktadır. Ba vuran ve annesi, yalnızca kadın olmaları nedeniyle 2., 3., 6. ve 13. maddelerin ihlal edilmesinden mağdur olmuştur. Bu ba lımda, ba vuran A HMnin dikkatini herhangi bir erkeğin benzer ihlallerden mağdur olmasının olanaksızlığına çekmiştir.

2. Hükümet

180. Hükümet, sözkonusu iddetin kar ılıklı olması nedeniyle mevcut davada cinsiyet ayrımı yapılmadı ını ileri sürmü tür. Ayrıca, ceza ya da aile hukukunda veya adli ve idari uygulamadan kaynaklanan kurumsalla mı bir ayrımcılı ın mevcut oldu u iddia edilemez. Ulusal hukukun, erkekler ve kadınlar arasında resmi ve açık bir ayrımcılık içerdi i de ileri sürülemez. Ulusal makamların, kadın olması nedeniyle ba vuranın ya am hakkını korumadıkları da kanıtlanmamı tır.

181. Hükümet, ayrıca 2002 ve 2004 yıllarında Medeni Hukukun bazı hükümlerinin de i tirilmesi, yeni Ceza Kanununun kabul edilmesi ve 4320 sayılı Kanunun yürürlü e girmesi ekinde gerçekleştirilen reformlar sonrasında Türk hukukunun, kadınların aile içi iddetten korunmasına yönelik uluslararası standartları yerine getirerek yeterli güvenceler sa ladı ını ileri sürmü tür. Hükümet, sözkonusu iddiaların hiçbir zaman ulusal makamların dikkatine sunulmaması ve esastan yoksun olması nedeniyle ikayetin iç hukuk yollarının tüketilmemesi ya da dayanaktan yoksun olması sebepleri göz önüne alınarak kabuledilemez oldu una karar verilmesi gerekti i sonucuna varmı tır.

3. Interights

182. Interights, devletin aile içi iddete kar ı koruma sa lamamasının, hukuk önünde e it koruma sa lama yükümlülü ünü cinsiyete dayanarak yerine getirmemekle e de er oldu unu belirtmi tir. Ayrıca, kadına yönelik iddetin, uluslararası boyutta - hem Birle mi Milletler sistemi hem Amerikallararası sistem içerisinde - kanuna aykırı bir ayrımcılık oldu unun gittikçe daha çok kabul gördü ünü kaydetmi tir.

B. A HMnin de erlendirmesi

1. İgili ilkeler

183. A HM, D.H. ve Di erleri/Çek Cumhuriyeti ((BD), no. 57325/00, 13 Kasım 2007, paragraflar 175-180) davasındaki son kararında ayrımcılık hususunda a a ıda kaydedilen ilkeleri ortaya koymu tur;

175. A HM içtihadında, ayrımcılı ın bir amaç ya da makul bir gerekçe gözetilmeksizin ki ilere göreceli olarak benzer durumlarda farklı davranılması anlamına geldi i kabul edilir (Willis/ ngiltere, no. 36042/97, 48. paragraf, A HM 2002-IV; ve Okpisz/Almanya, no. 59140/00, 33. paragraf, 25 Ekim 2005). A HM ayrıca belirli bir grup üzerinde orantısız bir ekinde hak kaybına neden olan etkilere sahip genel bir politika ya da önlemin, o grubu özellikle hedefleyip hedeflememesine (bkz. Hugh Jordan/ ngiltere, no. 24746/94; 154. paragraf, 4 Mayıs 2001; ve Hoogendijk/Hollanda (karar), no. 58461/00, 6 Ocak 2005) ve potansiyel olarak Sözle meye aykırı olan ayrımcılı ın, fiili bir durumdan kaynaklanmı olabilece ine bakılmaksızın ayrımcı olarak kabul edilebilece ine hükmeder (bkz. Zarb Adami/Malta, no. 17209/02, 76. paragraf, A HM 2006-) ...

177. A HM, bu kapsamdaki ispat yükümlülü ü hususunda ba vuranın kendine farklı muamele edildi ini göstermesi durumunda, bunun haklı gerekçelere dayandı ını göstermenin Hükümetin görevi oldu unu kabul eder (bkz., di er hususlar meyanında, Chassagnou ve Di erleri/France (BD), no. 25088/94, 28331/95 ve 28443/95, paragraflar 91-92, A HM 1999-III; ve Timishev, 57. paragraf).

178. spat yükümlülü ünü, Sorumlu Hükümete yükleyebilen ve aksi kanıtlanana kadar do ru sayılan delili neyin te kil etti i hususunda A HM, Nachova ve Di erleri kararında, önünde görülen davalarda kanıtın kabuledilebilirli i kar ısında usulü bir engel ya da de erlendirilmesi için önceden hesaplanmı bir formül bulunmadı ını kaydetmi tir. A HM, olaylar ve tarafların görü leri göz önüne alınarak yapılan çıkarımlar da dahil olmak üzere delillerin tümünün objektif olarak de erlendirilmesi ile desteklenen sonuçları kabul etmektedir. Yerle ik içtihadına göre, kanıt yeterli derecede kuvvetli, açık ve uygun sonuçların veya benzer çürütülmemi fiili karinelerin bir arada var olmasından

kaynaklanabilir. Ayrıca, belirli bir sonuca varmak için gerekli ikna seviyesi ve bu bağlamda ispat yükümlülüğünün dağınıklığı, esas itibarıyla olayların özgünlüğü, yapılan iddianın niteliği ve tehlikede bulunan Sözleşme hakkıyla bağlantılıdır.

179. A HM ayrıca önünde yapılan yargılamalarda her zaman affirmanti incumbit probatio (iddia eden ispatla yükümlüdür - Akta /Turkey (özetler), no. 24351/94, 272. paragraf, A HM 2003-V) ilkesinin katı şekilde uygulanmadığını kabul eder. Söz konusu olayların tamamıyla ya da kısmen yetkili makamların bilgisi dahilinde olduğu hallerde, ispat yükümlülüğü yetkili makamların, tatmin ve ikna edici bir açıklamada bulunması gereği olarak kabul edilebilir (bkz., Salman/Türkiye (BD), no. 21986/93, 100. paragraf, A HM 2000-VII; ve Anguelova/Bulgaristan, no. 38361/97, 111. paragraf, A HM 2002-IV). Nachova ve Diğerleri kararında A HM, ırkçı önyargıdan kaynaklanan iddiate maruz kalındığı iddia edilen davada, uygulanmasının zor olduğu kanaatine varsa dahi, Sorumlu Hükümetin belirli hallerde doğruluğu tartışılır bir ayrımcılık iddiasının aksini kanıtlanmasını gerektiren bir karar vermemiştir. Bu bağlamda, birçok ülkenin hukuk sisteminde, izlenen politikanın, verilen kararın ya da yapılan uygulamanın ayrımcı etkisi kanıtlanırken, işe alma ya da hizmet sağlama konusunda kasıtlı olarak ayrımcılık yapıldığını ispatlanmanın gerekli olmadığını kaydetmiştir.

180. A HM, delil teşkil edip edemeyecekleri hususunda istatistiklerin, bağlamına, ayrımcı olarak sınıflandırılabilir bir uygulamayı ortaya koyamayacağını kaydetmiştir (Hugh Jordan, 154. paragraf). Ancak, bağ vuranların genel bir tedbir ya da fiili bir durum hallerinde farklı muamele gördüklerini iddia ettikleri daha yakın tarihli ayrımcılık davalarında (Hoogendijk; ve Zarb Adami, paragraflar 77-78), tarafların sundukları ve benzer durumlarda iki gruba (erkekler ve kadınlar) yapılan farklı muameleyi gösteren istatistikleri dayanak olarak almıştır.

Bu nedenle, Hoogendijk kararında A HM aşağıda kaydedilenlere hükmeder: Bağ vuranın, ihtilafsız resmi istatistiklere dayanarak, - tarafsız şekilde oluşturulmasına rağmen - belirli bir kuralın, erkeklere göre kadınların daha büyük bir yüzdesini etkilediğine ilişkin aksi kanıtlanıncaya kadar geçerli olan bir delilin mevcudiyetini gösterdiği hallerde, bunun cinsiyete dayalı ayrımcılık yapılmaksızın objektif unsurların bir sonucu olduğunu kanıtlamak Sorumlu Hükümetin görevidir. Erkeklere ve kadınlara olan etkilerindeki farklılığın aslında ayrımcı olmadığını gösterme görevi, Sorumlu Hükümete verilmezse, bağ vuranların doğrudan yapılmayan ayrımcılığı kanıtlamaları çok zor olacaktır.

2. Yukarıda kaydedilen ilkelerin mevcut dava olaylarına uygulanması

a. Aile içi iddet bağlamında ayrımcılık

184. A HM, öncelikle A HS hükümlerinin esasını ve amacını göz önüne alarak, değerlendirilmede bulunduğu yasal konunun uluslararası hukuka ilişkin geçmişi de göz önüne alarak kaydeder. A HMnin alıngan yorum tarzı bir A HS hükmü kapsamına yeterince açıklık getirmesine yetmediği takdirde, A HM, devletlerin çoğunluğuna kabul görmüş kurallar ve ilkelerden meydana gelen uluslararası veya iç hukuk esasları gerçeğini göz ardı edemez (bkz., Demir ve Baykara, 76. paragrafta anılan Saadi/Talya (BD), no. 37201/06, 63. paragraf, A HM 2008-).

185. A HM bu bağlamda, kadınlara karşı yapılan ayrımcılığın tanımını ve kapsamını göz önüne alırken, ayrımcılığın içtihadında belirlenen genel anlamına ek olarak, kadınlara yönelik iddet hususunda daha spesifik olan kanuni belge hükümlerini ve uluslararası hukuki kurumların kararlarını göz önünde bulundurmalıdır.

186. CEDAW, bu bağlamda kadınlara karşı ayrımcılığı, 1. madde kapsamında kadın ve erkek eşitliğine ve politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ya da diğer alanlardaki insan hakları ve temel özgürlükler temelinde, medeni durumlarından bağımsız olarak kadınların bilinçlenmelerine, haklarından yararlanmalarına ya da haklarını kullanmalarına

engel olma veya kısıtlama getirme sonucunu do uran ya da amacını güden cinsiyete dayalı ayırım, mahrum bırakma ya da kısıtlama olarak tanımlar.

187. CEDAW Komitesi, aile içi iddeti de kapsayacak biçimde kadınlara yönelik iddetin, kadınlara karşı ayrımcılı ın bir ekli oldu unu yineler (bkz. 74. paragraf).

188. Birle mi Milletler nsan Hakları Komisyonu, cinsiyete dayalı iddet ve ayrımcılık arasındaki bağlantıyı açıkça kabul ederek, 2003/45 sayılı kadınlara yönelik iddet, kadınlara karşı de jure(hukuki) ve de facto(fiili) ayrımcılık ve toplumda kadınlara uygun görülen dü ük statü kapsamında ortaya çıkar ve kadınların Devlete sı narak çareler ararken karşıla tı ı engellerle iddetlenir kararı ile vurgular.

189. Ayrıca, bugüne kadar kadınlara karşı iddetle mücadele hususunda tek bölgesel çok taraflı insan hakları anlaşması olan Belém do Pará Sözleşmesi, kadınların ayrımcılı ın her türünden kurtulma haklarını, di erleri meyanında, iddet görmeme haklarını kapsayacak şekilde tanımlar.

190. Son olarak, Amerikalararası nsan Hakları Komisyonu, kadınlara yönelik iddeti, devletin aile içi iddeti engelleme ve şikayeti soruşturma hususunda beklenen özeni göstermemesinden kaynaklanan bir ayrımcılık ekli olarak nitелеmektedir (bkz. Maria da Penha, 80. paragraf).

191. Yukarıda kaydedilen kurallardan ve kararlardan, devletin kadınları aile içi iddete karşı korumamasının, kanun önünde eşitlik haklarının ihlaline neden oldu u ve bu ihlalin, uluslararası hale gelmemesi gerekti i anlaşılmaktadır.

b. Türkiyede görülen aile içi iddete yaklaşım

192. A HM, yürürlükteki Türk hukuku haklardan yararlanma hususunda erkekler ve kadınlar arasında açık bir ayırım yapmasa dahi, demokratik ve ço ulcu bir toplumda kadınların statüsüne ilişkin olarak uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi gerekti ini gözlemler. CEDAW Komitesi gibi (bkz. Nihai Görüşler) A HM de aile içi iddete karşı koruma sağlayan özel tedbirleri kapsayan 4320 sayılı Kanunun kabulü başta olmak üzere Hükümetin gerçekle tirdi i birçok reformu onaylar. Bu nedenle, iddia edilen ayrımcılık per se (başlı başına) kanunlara dayanmamakta; yerel makamların genel tutumundan - aile içi iddetten şikayetçi olan kadınların polis karakollarında gördü ü muamele ve maddelere etkili koruma sağlamadaki yargısal pasiflik gibi - kaynaklanmaktadır. A HM, Türk Hükümetinin konuyu CEDAW Komitesi önünde de erlendirirken, uygulamadaki güçlükleri kabul etmi oldu unu kaydeder.

193. Bu bakımdan A HM, başvurunun kadınlara yönelik iddeti ispatlama amacıyla iki sivil toplum kuruluşunun, Diyarbakır Barosunun ve Uluslararası Af Örgütünün, hazırladığı raporları sundu unu kaydeder (bkz. paragraflar 91-104). Hükümetin, bu raporlarda yapılan tespitlere ve varılan sonuçlara yargılamanın hiçbir aşamasında itiraz etmedi i göz önüne alındığında A HM, raporları mevcut davadaki tespitleri ışığında de erlendirecektir (bkz. Hoogendijk; ve Zarb Adami, paragraflar 77-78).

194. Söz konusu raporları inceleyen A HM, rapor edilen en yüksek aile içi iddet mağduru sayısının, başvurunun söz konusu tarihte yaşadığı Diyarbakırda bulundu u ve mağdurların tümüyle, ço unlukla fiziksel iddete maruz kalan kadınlar oldu u sonucuna varır. Bu kadınların ço unlu u, Kürt kökenlidir, okuryazar değildir veya düşük bir eğitim seviyesindedirler ve genellikle kendilerine ait bir gelir kaynakları bulunmamaktadır (bkz. 98. paragraf).

195. Ayrıca, Hükümetin aile içi iddete maruz kalan kadınlar için çare tekil etti ini kaydetti i 4320 sayılı Kanunun uygulanmasında ciddi sorunlarla karşıla ıldı ı anlaşılmaktadır. Yukarıda kaydedilen kuruluşların gerçekle tirdi i araştırma, polis

karakollarına aile içi iddet ikayetinde bulunuldu unda, polis memurlarının ikayetleri soru turmadı ı ancak ma durların eve dönmeleri ve ikayetlerini geri almaları için arabuluculuk görevi üstlendiklerini göstermektedir. Bu ba lamda, polis memurları sorunu, müdahale edemeyecekleri bir aile meselesi olarak görmektedir (bkz. paragraflar 92, 96 ve 102).

196. Ayrıca, sözkonusu raporlardan, mahkemelerin ikayetleri bo anma davası ekinde ele almaları ve bu sebeple, acil olarak de erlendirmemeleri nedeniyle 4320 sayılı Kanun uyarınca karara varmada makul olmayan gecikmelerin görüldü ü anla ılmaktadır. Polis memurlarının negatif tutumları göz önüne alındı ında saldırganlar hususunda karar verilirken de gecikmeler sıklıkla görülmektedir (bkz. 91-93, 95 ve 101). Ayrıca, mahkemelerin gelenek, görenek veya erefe dayalı cezaları hafifletmeleri nedeniyle aile içi iddet suçu i leyen ki ilerinin caydırıcı cezalar almadıkları anla ılmaktadır (bkz. paragraflar 103 ve 106).

197. Bu sorunlar sonucu yukarıda kaydedilen raporlar, yetkili makamların aile içi iddeti ho gördü ünü ve Hükümetin sa ladı ı iç hukuk yollarının etkili ekilde i lemedi ini ortaya koymaktadır. Türkiyede aile içi iddet de dahil olmak üzere kadınlara yönelik iddetin süreklili ini kaydeden ve Sorumlu Hükümeti, kadınlara yönelik iddeti önleme ve iddetle mücadele etme çabalarını artırmaya ça ıran CEDAW Komitesi de benzer tespitleri ve endi eleri dile getirmi tir. Ayrıca, kadınlara yönelik iddeti engelleme, ma durlara koruma ve yardım hizmeti sa lama ve suçluları cezalandırma ve ıslah etme amacıyla Ailenin Korunması Kanununu tamamıyla uygulama ve bu kanunun ve ilgili politikaların etkinli ini titizlikle denetleme gere ini vurgulamı tır (bkz. Nihai Görü ler).

198. A HM, yukarıda kaydedilenler ı ında, ba vuranın itiraz edilemeyecek istatistik bilgilere dayanarak aile içi iddetin esas olarak kadınları etkiledi ine ve Türkiyedeki genel ve ayrımcı adli pasifli in, aile içi iddeti te vik eden bir atmosfer yarattı ına ili kin prima facie bir göstergenin mevcudiyetini ispat edebildi i kanaatindedir.

c. Yetkili makamların kanun önünde e itlik sa lamaması nedeniyle ba vuranın ve annesinin ayrımcılı a maruz kalıp kalmaması

199. A HM, mevcut davadaki gibi i leyen ceza hukuku sisteminin, H.O.nun ba vuran ve annesinin ahsi bütünlü üne kar ı i ledi i kanuna aykırı fiillerin etkili ekilde önlenmesini sa layacak caydırıcı bir etkiye sahip olmadı ı ve bu nedenle, A HSnin 2. ve 3. maddeleri ba lamında haklarının ihlaline neden oldu u sonucuna varmı tır.

200. Türkiyedeki genel ve ayrımcı adli pasifli in, kasıtlı olmasa dahi, esas olarak kadınları etkiledi ine ili kin yukarıda kaydedilen tespitini göz önüne alan A HM, ba vuran ve annesinin çektikleri sıkıntının kadınlara kar ı ayrımcılık türlerinden biri olan cinsiyete dayalı iddet olarak kabul edilebilece i kanaatindedir. Hükümet tarafından son yıllarda yürütülen reformlara ra men, geçmi yıllarda mevcut davada tespit edildi i gibi adli sistemin genel pasifli i ve saldırganların cezadan muaf olması aile içi iddeti çözmeye uygun adımın atılmasında gereken sorumlulu un alınmadı ını göstermektedir.

201. A HSnin 2. ve 3. maddelerince güvence altına alınan haklarından yararlanmada ba vurana ve annesine kanun önünde e itlik sa lama hususundaki iç hukuk yollarının etkili olmadı ı göz önüne alındı ında, A HM ba vuranı iç hukuk yollarını tüketme gere inden muaf tutan özel ko ulların mevcut oldu u sonucuna varır. Bu nedenle, A HSnin 14. maddesine dayanılarak yapılan ikayet hususunda Hükümetin iç hukuk yollarının tüketilmemesine ili kin itirazını reddeder.

202. Yukarıda kaydedilenleri göz önüne alan A HM, mevcut davada, A HSnin 2. ve 3. maddeleri ile birlikte 14. maddesinin ihlal edildi i sonucuna varır.

V. A HSN N 6. VE 13. MADDELER N N HLAL ED LD DD ASI

203. A HSnin 6. ve 13. maddesini dayanak olarak gösteren ba vuran, H.O. aleyhinde yürütülen cezai takibatın etkili olmadığından ve kendisi ve annesi için etkili koruma sağlamadığından ikayetçi olmuştur.

204. Hükümet sözkonusu iddiaya itiraz etmiştir.

205. A HSnin 2., 3. ve 14. maddeleri bakımında tespit edilen ihlalleri göz önüne alan A HM, aynı hususları 6. ve 13. maddeler kapsamında incelemenin gerekli olmadığını sonucuna varmıştır.

VI. A HSNİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

206. A HSnin 41. maddesine göre:

Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edilmesine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşme Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.

A. Tazminat

207. Ba vuran, annesinin ölümü nedeniyle uğradığı maddi zarar için 70,000 Türk Lirası (TRL) (yaklaşık 35,000 Euro) ve manevi zarar için 250,000 TRL (yaklaşık 125,000 Euro) talep etmiştir. Annesinin ölümünü müteakiben ondan maddi destek görememesi nedeniyle sıkıntı çekmeye başladığını belirtmiştir. Annesinin ölümü ve kocasının kendisine uyguladığı süregelen iddet, kendisini strese sokmuş ve psikolojisine ve öz saygısına telafi edilemez zararlar vermiştir.

208. Hükümet, talep edilen meblağların dava koşullarında haklı görülemeyeceğini belirtmiştir. Alternatif olarak, meblağların avarı olduğunu ve sözkonusu baklık altında ödenmesine karar verilecek bir tazminatın, haksız zenginleştirilmeye sebebiyet vermemesi gerektiğini ileri sürmüştür.

209. A HM, ba vuranın maddi tazminat talebi hususunda, ba vuran birçok kez annesinin evine sığındığını açıkladığı halde, maddi yönden annesine bakılı olduğunu kanıtlanmadığını kaydeder. Ancak bu durum, yakın bir aile mensubunun A HSnin ihlaline maruz kaldığı tespit edilen bavurana maddi zararı için tazminat ödenmemesini gerektirmez (bkz. ölümünden önce bavuranın tutuklu kalma ve işkençe görme sebebiyle uğradığı gelir kaybı ve yaptığı sıralık harcamaları hususunda yaptığı maddi tazminat taleplerinin, bavuruyu devam ettiren babasına maddi tazminat ödenmesine karar verilirken A HM tarafından göz önüne alındığı Aksoy/Türkiye kararı, 18 Aralık 1996, 113. paragraf, Raporlar 1996-VI). Ancak mevcut davada maddi tazminat talepleri, bavuranın annesinin ölümünü müteakiben uğranıldığı iddia edilen maddi zarara iliklidir. A HM, bavuranın annesinin ölümünden önce herhangi bir zarara uğradığı hususunda ikna olmamıştır. Bu nedenle, sözkonusu dava koşullarında, bavurana maddi zarar için tazminat ödenmesini uygun görmemektedir.

210. Diğer yandan, manevi tazminat hususunda A HM, annesinin öldürülmesi ve yetkili makamların kocası tarafından uygulanan iddeti önlemek ve kocasına caydırıcı ceza vermek için yeterli tedbir almaması nedeniyle bavuranın büyük sıkıntı çektiğini kaydeder. Hakkaniyete uygun olarak A HM, bavurana A HSnin 2., 3. ve 14. maddelerinin ihlalinden dolayı uğradığı zararı tazmin etmek üzere 30.000 Euro tazminat ödenmesine hükmeder.

B. Yargılama gideri

211. Ba vuran A HM önünde meydana gelen yargılama giderleri için de 15.500 TL (yaklaşık 7.750 EUR) talep etmiştir. Bu rakama, hem davanın hazırlanması (38 saatlik avukatlık ücreti) ile Strazburgdaki A HMde gerçekleştirilen duruşmaya ilişkin masraflar, hem telefon, faks, çeviri ve kurtasiye gibi diğer masraflar dahildir.

212. Hükümet destekleyici belgeler bulunmadığı için ba vuranın bu bağlamdaki talebinin reddedilmesini talep etmiştir.

213. A HMnin içtihadına göre, yargılama giderleri, ancak gerçekli i ve gereklili i kanıtlandı ı ve makul bir mebla oldu u takdirde ba vurana geri ödenir. Bu davada, A HM, sahip oldu u bilgiler ve yukarıda belirtilen ölçütler ışığında, A HM önündeki prosedür için, Avrupa Konseyinden adli yardım olarak alınmış olan 1.494 EUR dü ölmek üzere, 6.500 EUR tazminat ödenmesinin makul oldu u sonucuna varmıştır.

C. Gecikme Faizi

214. A HM, Avrupa Merkez Bankasının marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın eklenmesinin uygun oldu una karar vermiştir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK, A HM, OYB RL İYLE

1. Hükümetin altı ay kuralına uyulmadığı iddialarına ilişkin ön itirazını reddetmeye;
 2. İkiyetlerin esasını, A HSnin 2., 3. ve 14. maddeleri çerçevesinde Hükümetin iç hukuk yollarının tüketilmemesine ilişkin ön itirazıyla birle tirmeye ve reddetmeye;
 3. Ba vurunun kabuledilebilir oldu una;
 4. Ba vuranın annesinin ölümüne ilişkin olarak A HSnin 2. maddesinin ihlal edildi ine;
 5. Yetkili makamların ba vuranı eski kocasının uyguladığı aile içi iddete karşı korumamasına ilişkin olarak A HSnin 3. maddesinin ihlal edildi ine;
 6. A HSnin 6 ve 13. maddeleri kapsamındaki ikiyetleri incelemenin gerekli olmadı ına;
 7. A HSnin 2 ve 3. maddeleriyle beraber okundu unda 14. maddesinin ihlal edildi ine;
 8. (a) A HSnin 44. maddesinin 2. fıkrası gere ince kararın kesinle tildi i tarihten itibaren üç ay içinde, Savunmacı Hükümetin, izleyen mebla ları ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Savunmacı Hükümetin ulusal para birimine çevrilmek üzere ba vurana ödemesine;
 - (i) uygulanabilecek her türlü vergi ile beraber 30.000 EUR (otuz bin Euro) manevi tazminat;
 - (ii) uygulanabilecek her türlü vergi ile beraber, içinden Avrupa Konseyinden adli yardım olarak alınmış olan 1.494 EUR dü ölmek üzere 6.500 EUR (altı bin be yüz Euro) yargılama gideri;
 - (b) yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankasının o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylı ı oranının üç puan fazlasına e tit oranda basit faiz uygulanmasına;
9. Ba vuranın adil tatmine ilişkin talebinin reddedilmesine

KARAR VERMİ TİR.

bu karar, İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme Ç Tüzü ünün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 9 Haziran 2009 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir. (ᄁᄁ)